КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

СОВЕТСКИ IИЛМАН ЙОККХА КОТАЛО!

ДУНЕН КОСМОНАВТИКА ПРАКТИКЕ ЭГГАРА ХЬАЛХА ДIА-ЮХА УХА IИЛМАН ЛАБОРАТОРИ БЕТТА ТIА КХОАЧАЯЬЙ «ЛУНА-17» ЯХАЧА СТАНЦЕ

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

(СВЕТ)
Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ | 139 (4430). | ЕРА, 19 ноябрь 1970 шу. | Мах 2 кап.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА XIV ПЛЕНУМ

Самардийнахь КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически просвещене ЦIагIа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома XIV пленум хилар.

«КПСС XXIV съезда сийна дIахо социалистически яхь йоржаяра хьакъехьарча областной партийни организаце декхарех» доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина.

Прениешка къамельаш дир КПСС Грозненски горкома секретара А. Я. Давыдова, КПСС Шела райкома хьалхарча секретара А. Ч. Османова, «Грознефть» объединене начальника В. Б. Назарова, «Назрановский» совхоза доярке, Социалистически Къахьегама Турпала Л. З. Барахоевас, А. Шерипова цIерагIча нефтемасловавода партокома секретара А. Ф. Давыденкос, КПСС Ножай-Юрта райкома хьалхарча секретара В. А. Янгульбаева, «Красный молот» завода слесара А. А. Даниленкос, облсовпрофа председатела О. С. Баліева, Грозненски района «Советская Россия» цIерагIча колхоза председатела Ш. А. Абдулмаликова, КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара Н. П. Аристова, «Чечингсельстрой» треста управляюще Э. З. Исмаилова, Шелковской района «Коминтерн» колхоза председатела В. Т. Табащиковас, моттигерча промышленноста министра И. И. Оглоева, КПСС Советски райкома хьалхарча секретара А. А. Абдулаева.

КПСС XXIV съезда сийна дIахо республика къахьегамхоша юкъе социалистически яхь йоржаран йола соцам тIаийцар пленумо.

Нохч-ГIалгIай партийни организаце аргIанера XIV конференци гулъяра дешнаш хьежар пленумо, цу хьакъехьа боггIа соцам тIа а ийцар.

Организационни доьш дийцар пленумо. Цуьнце дахарца дуьзадевна «Ленинан некъ» газета редактор Х. А. Мехтиев балха декхарех мукъа ваьккхар «Ленинан некъ» газета редакторалла Б. Г. Габисов чIагIдир пленумо.

Пленума балхах йола отчет кепатеха хургья.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА XIV ПЛЕНУМА СОЦАМ

АРГIАН XIII НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦИ ГУЛЪЯРАХ

1. АргIан XIII-гIа Нохч-ГIалгIай областной партийни конференци 1971 шера 9 февраля гулъя.
2. Конференци хьесийта унх тайпара дон повестка оттае:
   1) КПСС областной комитета отчетни доклад.
   2) КПСС областной организаце ревизионни комиссе отчетни доклад.
   3) КПСС областной комитета харжамаш.
   4) КПСС областной организаце ревизионни комиссе харжамаш.
   5) КПСС аргIан XXIV-ча съезде бахийта делегаташ харжар.
3. XIII-ча областной партийни конференце вичалаш бахийтара бвараммаш унх тайпара оттаде: решающи голоса бекъо йолаш парте 50 членагара цхьа делегати совещательни голоса бекъо йолаш парте членаллэ 50 кандидатагара цхьа делегати.
4. XIII-ча областной партийни конференце бахнийташ бола делегаташ КПСС Уставага хьожжа городскайи районни партийни конференцешка къайлагIа голосовани а еш харжа. Грозненски городской парторганизацегара бахийташ бола делегаташ районни партийни конференцешка харжа.

Советски Эскара декъой партийни организацешка лаьттача коммунисташа XIII-ча областной партийни конференце бахнийта делегаташ ерригеча партийни организацешца цхьана харжа уш йолйолча территорешка.

АВТОМАТИЧЕСКИ ТОХКАМХОЧО БОЛХ ДIАБОЛАБАЬБ

ТАСС хоам

1970 шера 17 ноябре московски ханах 6 сахьати 47 минути яьлча Бетта тIехен тIа ДогIай Форда районе кIаьлда Iохайнай «Луна-17» яха автоматически станци.

Космонавтика исторе чуъь эггара хьалха Бетта тIа а кхоачаяь, Iилман тохкамаш де йолаеннай Лаьттан тIара лехкаш йола Бетта тIа гIолла ше лела автоматически аппарат.

Бетта тIехен тIарча белтальъяча районе станци Iохоаелта Iалашдара 16 ноябре Бетта гонахьарча арене маневрировани яьй. Из бахьан долаш эллиптически орбита тIа яьнийа станци эггара дуккагIа гаргаяхача хана Бетта тIехен тIара 19 километр гаьна а йолаш.

«Луна-17» яха автоматически станци Бетта искусственни спутника орбита тIара Iоаяггеи Бетта тIехен тIа кIаьлда Iоховлаген чакхдаьккхад станцеш Iохувшача шийн тайпарча лагIа новкъосталла.

Станци Iохоаьчул, цу тIарча системаша болх мишта бу теххачул, Бетта тIехенга хьежачул тIехьагIа Лаьттан тIара еннача командагIа московски ханах 9 сахьати 28 минути яьлча «Луна-17» яхача станце тIара къьсетта шийн тайпарча ловче тIа гIолла Iолохе яьнийа «Луноход-1» яха автоматически аппарат. Ше лела аппарат Бетта тIа гIолла дIаюхе укнага Iалашду бархI чарх йоаллача шосее новкъосталла.

«Луноход-1» яхача аппарата тIен станцеш Iохувшача лагIа тIен байракхаш а вымпелаш а оттаяьй Советски Союза Паччахьалкхен герби В. И. Ленина барельефи тIа а йолаш.

Iохайнача моттигера бе-беча гаьналга юлаш Бетта тIехен тIа Iилман тохкамаш даран эксплуатационни характеристикаш миштай хьажаран Iилман аппаратаца, радиобувзамен телевизионни зембахарен приборашцен системашцен кийчъаьй луноход.

Космически аре Iоманрен караерзаярех дахьъе цхьана гIулакхаш лeладара хьакъехьа яьча советско-французски соглашенега хьежжа лунохода тIа оттаяьй Бетта лазерни локаци ергйола французски отражатель.

Iохоаьнча лагIагара 20 метр гаьна а яьнна, планагIа лаьрхIа экспериментaш чакхъяха йолаеннай «Луноход-1».

«Луноход-1» делара лостам тел гаьнарча космически бувзама центрера, аппарата хьалахи гонахьарча Бетта тIехен рельефа лоаттамахи йолча телевизионни информацех пайда а эцаш.

Телеметрически информаце даннегIа, «Луноход-1» яхача аппарата тIерча системаша боаррамагIа болх бу.

Автоматически аппаратий новкъосталла Бутт тахкара керда эффективни средство кхьчай советски Iилмага.

«Луноход-1» яха автоматически аппарат Бетта тIа гIолла дIа-хьа яхара хьалхара этап чаккхьъиначул тIехьагIа «Луна-17» яха станци Iоессача моттига юкхе Iилма-технически тохкамий программа дIахо а кхоачашъеш я.

1970 шера 17 ноябре яьча аргIанарча радиотелевизионни бувзама сеансе тIаьхьжам лоаттабир Луноходь бортовой система беча балха. Телеметрически информаце даннеех аппарата ерригача системаша болх бе ма боаттIара бу. Герметични контейнерера температурен давлении ухх тайпара я.

Температура — ЦельсегIа 18 градус йоахал.

Давлени — ртути бIоагIа 780 миллиметр.

Телефотометращца Лаьтта хьагайтар Бетта тIехен телевизионни сурт. Телевизионни хьахьекха сурт дика къоасталуш дар.

Бетта тIехен тIара шаьрра бIаргагу лунохода лераш, иштта дика ховлу Лунохода конструкце цхьацдайола элементаш а.

Iилма-тохкамий программагIа галактикал арахьарча рентгеновски излучене фона бустам баьккхар рентгеновски телескопаца.

«Луноход-1» яха советски автоматически аппарат балха програма толаме кхоачашъеш я.

«ЛУНОХОД-1» — ТЕЛЕЭКРАНАШ ТIА

МОСКВА, 17 ноябрь. (ТАСС). Цу тайпара хIама хIанзалца хьахьекхадац сийнача экранаша. Тахан московски ханах 17 сахьат даьлча экранаш тIа дуккьашха бIаргадайра хIанзарча техника даь цIанкха а хилалза дола хIама — «Луноход-1» яхача ше лела советски аппарата модель. Из замо бархI чарх йоалла «вагончик» яхийтай Лаьттан тIара Бетта тIа.

ДIА-ЮХА УХА БЕТТА ЛАБОРАТОРИ

Дукха ха яьнанац тохоне Бетта тIа а яха Бетта тIара грунт а яьнаш «Луна-16» яха советски автоматически станци лаьттан тIа юха кхаьча. ХIанз цхьаьнха а йоакха цецле яьннай — Бетта тIа тахкамиш дено а «Луноход-1» яха дIагIоха уха автоматически лаборатори. Моа йоаккхий Iилматехнически торонца хила еза новкъача хана цу тайпара тIехьъаьлно лаьрхIаш шин эксперимент чакхъьякхара!

Вай мехки — эггара хьалхарча искусственни спутникий эггара хьалхарча космически ракетий дьехкa — дIахо принципиальни керда гIонаш доьдий бе Iоахьдарно кьайнюахаш йовзара.

Химики со хилара терра аз дехкхал цу космически ракетаци станциеши, луноходаш хьехта советски химически Iилмана карагIадьинарашца, металлически сплавой дьехье Iилманаца дьача Iалхоеща дуьзадевна хилара.

Дог тIара дьеаьнац бупа дог деагIа берриге Iилмахой, болхлой, инженераш, техникаш — «Луна-17» хьахкхалларша. Са цу кхоцош цар бовхах, хьадалза дукхаелаш йеза цар творчески уйла вдаланшна цIанкха а диллургехьдеча гIулакха нийсса я.

Казахстанерча сай коллегаша, берригеча къахьегамхоша цхьана аз денкхал ду сигалера техни эффективнагIа йолча спосабаца — автоматически аппаратешца дехи Iоманарн кхы а шерагIа йола перспективаш хьалакхаш бевча советски Iилмни техникан кердача толамех.

М. КОЗЛОВСКИЙ,
Казахски ССР Iилмай Академе академик.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

А. Э. ХАМХОЕВНА
Нохч-ГIалгIай АССР
ЛаккхехьIарча Совета Президиума
Сийлахь грамота ялорах лела

Советски литература, искусство дегIаккхувлача толамаш дахарахи вахьча дийнахь денз кхоьаткъа [illegible] дуьзаденнаи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлахь грамота лойла ХАМХОЕВ Эльмарзий Ахьмада.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный.
1970 шера 18 ноябре.

ТАХАН — РАКЕТНИ БIУНЕИ АРТИЛЛЕРЕИ ДИ

СОВЕТИЙ МЕХКА БОККХА РАКЕТНИ НИЗ

СОВЕТСКИ халкъо, цун къонахчал долчо Герзашца кийчадьча Низаца 19 ноябре белгалдоакх массе а хана хулаш хьадоагIа цIей — ракетни бIуни артиллерен Ди. Берригача хелхо сийле я еш хестабе Iалаьмета боккха низи эффективности бола герз леладе хоаш бола тIемахой — ракетникаш артиллеристаш, хIаьта иштта из герз хьадельраш а — Iилман техникан деятелаш, конструкторш, оборонни промышленноста болхлой.

Сийлахьа тIема накъ чакбельккхаб советски артиллере шийчовзткъем итт шу сов гIаца хан чухьа. Из ика кхоачаш хилара тIехьахой артиллеристаш йоккха тIема гоавал болаш хилара къьастта а сийрдагIа гучадьлар Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тIем тIа.

ТIом хиннача тIехьагIарча шерашка Коммунистически партеи Советски правительстваи, кердагIа долча Iилманеи техникани карагIадьинарех, экономика дегIаккхувлара доахача толамех когIортолга а еш, дикагIча батIорахь эрсадаьлах Герзашца кийчдаь Низаш. СССР оборона ерригa система. Советски мехка оборонни низ дIахо чIоагIбеш латт дунен арене уттa тIема-политически хьал, классови низаш дIа-са нийсдала ма дарра тeргал а деш.

Советски экономики хаддаза дегIаддаро, Iилма-технически прогрессо йоа хилийтей Советски Герзашца кийчдаь Низаш эггара кердагIча техникаца герзаш, цу даькъе низага диллача эрг-эргача ядерни герзаца, тайп-тайпарча гIулакхашта лаьрхIочен еттаялара гаьнал — гаргал эрг-эрга йолчен ракеташца Iалашде.

Стратегически гIулакхашта лаьрхIача ракетни бIуни ерригa а итт шу совгIа ха мара яьннац. Цхьабакъда, цу лоаццача хан чухьа уж дика эрсадаьлнад дукхален къестта а дикален хьакъехьа. Хьаxиннай стратегически гIулакхашта лаьрхIача тайп-тайпарча ракетий бIарча комплекс. Цар тактико-технически даннеши эксплуатационни дикалаши хукха а толашагIа я.

Стратегически гIулакхашта лаьрхIача Ракетни бIунигарча ракетно-ядерни герза Iалаьмата йоккхийча тIема торонаше уж Советски Герзашца кийчдаьча Низий кертера а доарахIам болаш хилийтад. Ракетни бIу Советий Мехка оборонни низий лард я. Даим тIема кийча бола из хунeа халкъашта дикьера империализма чакхдаьха гIерта агрессивни гIулакхаш юхаухийла ика кхоача средство хиниа дIаьттаб.

Ракетни бIу даим тIема кийча хилар — из да дерригa ракетий доакъош хьашт долча юкъагIа, хьашт долча хьале, секундашца лаьрхIал мара йоацача хан чухьа, нагахьа сийна эшаргхуле, хьашт долча агрессора юхалухьва бIарга ца бийнача тайпара боккхача ика хIама тоха кийча хилар. ТIом бе даим кийча хилар ракетни бIун вахара керттера закон да.

Ракетни бIу тIема гIулакха дика кийча хилар Iалашхул эггара а хьалхагIа ерригача ракетни комплексашка даим тIема гIулакха хотIа хиларгa а, хIаьта иштта шоашка еча тIема техника кIоаргга Iомаяьй цунца тIом бела ма дарра Iомадеш бола цунна юкъербараш тIехника специалисташ Iомаяь хиларга а; ракеташ кхуса хIара установки, дукхьале а йоацаш, хIара секунда кийча хилар Iалашду ракетни герз геттара дика технически тешаме хиларца; тIемаш дара кулгаллу ерригa система даим кийча хиларца; ракетни бIуцарбараш шоашта тIадилло декхар хIама долаш дика кхоачашдеш хиларца. ВIештIехьбаьннен дисциплина йолаш хиларца, уж кIоарга идейни тешам беннен шоай ЦIаьхе лораяра гIулакхa шоаш белхтоккхаш болга дика кхеталеш хиларца.

Ракетни бIуна гIулакх деш хиларо тIемахой доккхал дара уйла хулийт, цаьна шоай герз доазув доашашта чIоагIа дукхадезадолайт. Ракетчика боккъ цу юкъерча боарамо гоаза йола специалист хила. Ракетни бIу йоалхакерча тIама комплексашца Iалашбаь хиларо дIадех бзоригача чукпарчар кIоарга знанеш хулга, дош дола гIулакхаш къьастта а вIаштIехьен нийсаш кхоачашдеш хилар.

Шерра-шера Ракетни бIуца гIулакх де ух чоалхарча тIема техника лоацича дейаша Iомаяь карерзаяюсургйола технически дийша, дика кийчбенна кагирхой. Иштта, эскаре гIулакх де цхьа тIехьехаш пиге бахача кагирхоех 70 процент хулашбараш лаккхерв юкъера-технически образовани йолаш хинаб, 85 процент хулашбараш — технически специалисташ.

ТIема гIулакх дара башхалонашка хьежжа вIаштIехьйоах эскарерчар тIема гIулакхаш Iомадара ерриге система. Уж кийчбера лелаю иштта ракетни герзах пайда эбора вах дикагIа Iомабе новкъостал, ду формаши методаши а. Ракетни бIун командираша, штабаша, политотделаша хIара практически кхета хIара тренировка е учени чакхйоах чоалханерча хьадоахе.

Советски ракетни бIуи ба бIу тIема гIулакха кийчбера бехктоккхаме дола декхараш кхоачашдулургдола, дика кийчбаь, идейни чIоагIал йола мехараш. Цар я тайп-тайпара пособеш а болаш йола классаш, Iомабалара ракет...

(Чиестедоалар 2-ча оагIо тIа).

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

19 ноябрь, 1970 ш. № 253 г. МОСКВА

Новкъостий Эскарех Флотен бIухой.

Новкъосташ оборонни промышленноста болхлой, инженераш, техникаш.

Тахан вай халкъо а цун герзашцарча низаша а дезду ракетни бIуни артиллерен Ди.

Укх дийнахьа советски наха белбеш даькъалбувц граждански Сийлахь боккхача Дай-мехкий тIемашка Даьхен моастагIий эшабеш мах бааь варгвоаьш дика хIамаш карагIдийна сийлахьа артиллеристаш, де доаттIача хьасане сай ду Дай-мехка тIема низ совбоахача ракетчикий артиллеристий, ракетни бIун артиллерен вай хахарча герзашен техникашен Iалашьеча оборонни промышленноста болхлой.

Ракетчикий артиллеристий Ди дезду Ленински юбилейни шера КПСС XXIV-ча съезда сийна дерригача халкъа социалистически яхь йоржача хьале. Вай мехка къахьегамхой коммунистически партена гонахьа айхха кхотабенна къовсам лоаттабу пятилетка хамал хьалха кхоачашъяра, бIубенна болх ленински курсагIа коммуниaзм хьалдьара новкъа.

Коммунистически партеи Советски правительстваи хаддаза дIацху машар безаш йола арахьара политика, фелла болаш зейбоаккх дунен халкъашта юкъерча империализма пахалдеш лелалеча агрессивни гIулакхий, вай мехка обороноспособность дIахо чIоагIъяра де мел дезар ду.

Вай халкъа кхоллама къахьегам лорабеш долча Советски герзашцарча низий мутIаре латт ракетни бIун артиллерии. Царга а вай хахара техника, уйзара герз, дика Iомаяь хиларах. БIухоша-ракетчикаши артиллеристаши, ленински васеттамгIа тешаме а болаш, хаддаза лаккхьо шоай политически тIемен знанеш, чIоагIъйо дисциплина, иштта фелла тIема кийча, сийлена кхоачашду социализмаши коммунизмаши сийлахь-доккха карагIдийнараш лорадара шоашта тIадилла декхараш.

Моарша а луш даькъалдувц аз шийн — ракетни бIуни артиллерен Ди.

Ракетни бIуна артиллерен лични состава тIемен политически кийчо, керда техникен герзи Iомадеча, бIу даим кийча лоаттабеча дIахо толамаш лалар лов сона. Оборонни промышленноста болхлошта съезда хьалхарча яхе первоклассни ракетни артиллерен техника хьаеча керда хIама карагIдувлар а лов сона.

Ракетни бIуни артиллерен Ди лаьдеш аз приказ ду:

Тахан, 19 ноябре, моттигерча ханах 20 сахьат даьлча цIей лахдеш фейерверк йойла вай Даьхен столице — турпал-городе Москве, союзни республикай столицашка, турпал городашка Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе, турпал-крепосте Бресте.

Даькъала хийла вай сийлахь-боккха Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз!

Даькъала хийла советски герзашцара низаши цар ракетни бIуни артиллерии!

Сийле хийла Советски Союза Коммунистически парте — вай ерригa толамаш яха дог уравттадеча а уж вIаштIехьйоахачун а.

СССР оборона министр, Советски Союза Маршал А. ГРЕЧКО.

Гэроян Жаннас Грозненски кога гIирс беча фабрике болх бу 13 шу да. Фрезеровщица я из. Цо тайп-тайпарча кога гIирса эйраш кийчду. Шийн болх дика бовз, доггIа хьабу нов. Гароянна. Цудукха цхьаккха гIалат далийтац. Сменин норма 120—130 процент кхоачашъю коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча Гэроян Жаннас.

СУРТА ТIА: Гэроян Жанна болх беш йоал.

И. Пашва сурт.

СУРТА ТIА: аргIайна тактико-подразделенера тIемахой — ракето специальни учени еш ба Н-скичикаш.

А. КУЗЯРИНА сурт. ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ПАРТЕ ИДЕЙНИ БІУХОЙ КИЙЧБУ

КОММУНИСТАШТА марксистско-ленински дешар кьехарна, районан къахьегархой политически саккхетам болаш хьалкхебара дешаш даим партийни организацей теркама-юкъмоттиге дахт. Парте XXIII-ча съезда решенеш кхочуш я еш, районан партийни организацеша дукха гІулакхаш даьй идеологически балха, марксистско-ленински дешара боарам кхы а лакхбара.

Укх тІеххьарча кхаь-дихь шера бохкха организаторски болх баьб районе пропагандистски кадраш хьакоржаш кийчъеш.

Укх дешара шера партийни дешара система ерригача звеньяшка болх беш 78 пропагандист ва. Царех 90 процент лаккхерь образовани а пропагандистски балха еха опыт а йолаш ба.

Марксизма-ленинизма ший тайпара университет а партийни образоване система. Укх дешара шера тха партийни дешара ерригача формашка чулаьцав шу эзар тарга коммунисти комсомолеш, индивидуальни планагІа идейно-политически знаней боарам лакхбеш 130 гоагІа коммунист ва.

Цу боккхача балха тІа юкъмоттигера фигура я пропагандист.

Пропагандистаншта хьалхашка оттаяь лекхараш доархІаме дилар кхета а деш, дІадахачеи хІаиз кхарачеи дешара шера парте районни комитето чІоагІа уйла тІаоттийт пропагандистий дешара, пар теоретически кийчоъ методически говзали лакхъяра, ленински идейниш тІехьале кІоарга Іомаеш йарна новкъостал дара дешашта.

ДІадахача дешара шера пропагандистски семинарашка баьча балха цу планах бокъонца анализ а яь, оаха белгалдаьккхад царех пхьяраш шоай лекхараша ма яхкара ца хилар. Цу тайпарча семинарашка ихьайолча ленински произведенеех даьца обзори лекцеш ешилга віаштІехьдаьккхад оаха, занятешка уж балаш Іомадара. Опытах дайцар пропагандисташа. Цох дикин пайда а баьлар.

Пропагандистий семинарашка чІоагІа теркам тІабахайта дуцар оаха первоисточникаш тІа В. И. Ленина болх мишта баьб, Маркса балхаш цо мишта Іомадаьд. ЧІоагІа сакъердаме ихьа занятеш йир оаха: пропагандисташта тІадиллар «Гера дІадаккха йиш йий Европагаъ» яхача Ф. Энгельса йоккха йоацача статьей конспект оттаелга. Пропагандисташ из болх баь баьнначул тІехьагІа, оаха царна дьалхашка хьайиллар цу статьях даьца яьхь ленински конспект тІаяьла В. И. Ленина Семесий биззача гуфаче 28-гІа том. Пропагандисташта бІаргадайра Владимир Ильича доаццеи ше ма яра чулоацашта Ф. Энгельса статьяй конспект мишта оттаяьй.

Юкхьашарча звенорча — юкхьешарча политшколашкарча пропагандистий дешар оаха віаштІехьдаьккхад уж шоайла шерва віаши дагабувргболча, деша багІараш цар книжка тІа болх бе Іомабергболча тайпара.

Партийни дешара система юкъерчеи лакхерчеи звеньяшка шо-шоай тайпара башхалонаш я. Марксизма-ленинизма лардий школашка пропагандисташа ленински книжка кІоарга дІадовзийт деша багІараша. Массехк занятий елга могадьлар оаха пропагандисташта — деша багІараш политически книжкаша болх бе Іомабара хетаъ. Картаплински стажерта пропагандиста, хьехархоно Н. М. Сруева цу тайпара занятеш еча хилар тхо.

«Сега новкъостал доацаш книжка тІа болх мишта бергба» яхаш яр занятей тема. Занятий баьккхача деша багІарий бе доаллаш «Сийлахь-йоккха почин» яха В. И. Ленина книжка дар. Деша багІараш, пропагандиста хьехамашка дика ла а дийгІа, практике пайда эцар царех.

Цу тайпара занятеш йир марксизма-ленинизма лардий школашкарча боррагача пропагандисташа. Лакхерча звенорча пропагандисташта лаьрхІача семинарашка рефераташ язъярал совгІа, теоретически конференцеш а яьй керттерча ленински балхех даьца: «Пачалкъа лаьлхена революци хІаьара занятеш», яха В. И. Ленина книжка».

Опыто тхога хьахьехар, пропагандистски кадраша беча тоалмеча балха доархІамегІара лакха иерих специализаци енга хилар. Из дакъа оаха хьаллоацы. Цо тха пропагандистаншта новкъостал ду парте истори, политически экономи, философи, Іилман коммунизм Іомаеча чІоагІа знанеш Іоае, шоай знанеш даим дегІаккхулаш кІоаргъяеш.

Карарча дешара шера дІаиэле а гуччахьара занятеш яьй, пропагандист М. А. Короткий волча марксизма-ленинизма лардий школе лекцин йийцай по «Парте — ленинска — фашистски гІаьрахой бо хабелга віаштІехьдаьккхар» яхача темах даьца. Дика чаккхьъяр занятеш, беседи лакхача идейни боараме йир пропагандиста.

Пропагандистий семинарашка оаха каст-каста лекцеш ешъ пропагандистски балха методиках, организаторски говзалах даьца. Семинарашка оаха иштта віаштІехьдоах кулгаллеча партийнин советски болхлошна, тха районерча педагогически къахьегама говзанчаша, дикагІа болча пропагандисташа шоай педагогически говзал дІаялара дешвех даьца выступленеш еша.

Ер оделагІа шу да районан хин управлене начальник Б. В. Герасименко пропагандист вола. Из пропагандист хинна ца Іеш, шай коллектива дика хьехархо а ва. Цкъа Б. В. Герасименкос кулгаллеча марксизма-ленинизма лардий школе деша багІарашка хаьттад: — «Шоана сел дуккаеза фу доала шун пропагандистах? «ЛадувгІа доедоагІаш, кхетадергдолаш ду цо къамаьл». Из шун балха дика оагІув я.

Тха районе кІеззига бац башха дика пропагандисташ, партийни пропаганда бокъонца бола энтузиасташ. Царех ба: хьехархой В. Н. Монтревский, Н. М. Строев, хьехархой — мари сесари М. А., А. С. Шепляковгіар, юрта болхама специалисташ И. Л. Гирвев, Р. М. Нерсесов, М. Э. Мамбетов, А. М. Фусов, дукхад кхыбараш.

ХІара шера, дешара шера итогаш еш дикагІа бола пропагандисташ парте районна Сийлен Доска тІа боах, дукхача пропагандистий цІерашт Сийлен къахьегама колхозни книжкаш тІа дІаязъю, КПСС обкома республикански сийлен Доска тІа я тха дикагІа болча пропагандистий хьехархочун Н. В. Горобеца, районни газета редактора М. Д. Мельничука, бригадира А. К. Девеянко цІераш.

КПСС обкомо Сийлен грамота еннай тха дикагІа болча пропагандистаншта хьехархошта П. А. Коохинав, В. Н. Монтьевскене. ХІинта районе эгара къахьегІачеха дикагІен волча пропагандиста Л. С. Верачина дукхдача церашкен беркатен пропагандистски болх бярах «Шелковской района сийлахь гражданин» яхе цІи еннай.

ДІадахача дешара шера районерча дикагІа волча барзІ пропагандисты колхозаша мох боапаш ленински моттигашка гІолле баха туристически путевкаш елар.

Пропагандисташа беча балха формаш методаши эрайолаш тоа я еш. ХІара пропагандистах парте идейни біухо ва гІерт тхо.

Е. ФАРИНЕВА,
КПСС Шелковской райкома секретарь.

ЕРЕВАН. «Поливинилацетат» яха завод — органически полимерий лакха молекулярни соединенеш араеццача наз болча предприятех цаІ. ХІанз укхаза хьаяхь йоалаш латт поливинилацетатни эмульси хьаьр керда цех. Из болх бе йоалаликтарна эза эмульси шоаза дукхагІа араеццарга.

СУРТА ТІА: хьалха хатта монтажникай бригада. Аьрдехьара аьттехьа — С. Галстян, П. Вермишян, бригадир Ж. Григорян, Б. Исаджанян, Г. Манукян, А. Гюрджян.

В. Соболева, Э. Исланян сурт.
ТАСС фотохроника.

Якутера газови фонтанаш

Якуте город Мирнегара 90 километр болча гучаьнккхай ленинеи бийсаннеи 100 эзар кубически метр совгІа хьалъюала газ йоалла керда моттиг. Сигалбесарча доагора кІеж техай 1900 метр кІоврганара. Газови горизонтал совгІа буруатехача разрезе чІоагІа мехкдаьтта гучадувла а доладенная. ДагІера доагорца хІанз Іалашъергйолаш я кьона городаш Мирныйи Ленский, Полярни кругагара гана йоаппаш еда промышленни поселкаш.

Газ гучаьнккхай Лена хьатта оагІорча керда йисте я. Укхаза скважина 2700 метр кІоаргалга кхоачаьй, хІаьта дІало бурув детташ а латт. Укх тІеххьарча шерашка Якуте гучабаьккхай массехк газови «форм» — Усть-Вилюйски, Собо-Хаински, Бадарански, Толонски, Неджелински, Средно-Вилюйски, Мастахски яраш. Царех хул Лено-Вилюйски газ-мехкдаьтта доаларча провинца рузаьяех кхьа дакъа. Геологий прогнозашка диллача газа триллионаш кубически метраш хул цу еккех.

Юрий СЕМЕНОВ,
АПН корреспондент.

Яхье латт комсомольцаш

БІаьн кигий вахи мехкарайи ба «Электроинструмент» завода цехашка болх беш. Царех дукхачар воаккхаш тІа комсомольски значокаш йоахь. Доккха сий деш лелаю цар уж.

ХІанз, партийни съездал хьалхагІарча деношка, къахьегта а лакхбеннад кагиркой къахьегамни политически хьаьар.

Инструментальни цехе дика воашаш ва фрезеровщик Костоев Хьажмурд. Комсомольски дешал а йолаш къахьегаш ва из новкъост. Шийи сменни задане 110—130 процент кхоачашъю цо. Цо кийчъю деталеш даьккха хІама доацаш дика хилариа белгалла я. Хозахета дац Хьажмурдна боккха теммам болар: из «БИП» (дефект йоацаш деталеш кийчъяр) системагІа болх бе оттаваьв. Цу системагІа болх берачта хІара бетта алапе 10 процент боараме премеш тел.

— Дика производственник хинна а ца Іеш, боккъала башха новкъост а ва Хьажмурд — йоах цеха начальника Тикуева. — Шийи новкъоста гІо эшаш хуле еххьанна а ваьд из вайнах Іею вар из.

ХІанз керда дехкараш хьалкхаьнккхе уттт болхлочок. Тахан болхлой боккха говзал, дика образовани, шерра политически кхетам болаш хила веза. Иштта ма хуле из доархІамергвац хІара дешара дага чоалхамегІа хулаш латтача производственни деккарех. Костоева дика кхетаду из. Цудухьа шийна кхарагІдаьннача кхоачам хиле Іеш ваи из. Цудухьа да из машиналъера институте заочно деша вахар а.

Болх беш воллашехьа а ле цу вагІа сборочни цехера Арапханов Іийса а. Сайрийнарча кагиркой школе Іомаеча знанеша пуна новкъостал ду цьадеш доала электробураш дикагІа хилийта. Шийи балгах мукъа волча зама шие радиоузел йиллай Іийсас. ХІанз дІз уголок кийчъеш ва из.

Литейни цехерча Цуров Махьмада ер дикке зала професи я — деталеш кхоккакийтарча чІоагІйолийтам ва из. «Дикка кхохкаьь чІоагІъяьй» оал болхлоша цо кхохкаеш чІоагІйолийтача деталеш. Парте XXIV съезда сийна йолча къахьегама вахте а отта. Цурова хІара дешна тІехкхочашъю смени задане.

* * *

Назрановски трикотажни фабрика комсомольски организаце дукха ха йоацаш «Электроинструмент» завода кагиркой тІаьхйаьхаб КПСС XXIV съезда дехаьд социалистически яь йоарже. Цу яхьа декхарех да съезд хургйолча деррига деношка бергбола балх пиаьь белал а ухийташ бенга.

Цу тайпара дола декхар кагиркоша кхоачашдулургдолаш хилар баьхьда. ХІаьта трикотажни фабрике болх берех дукхагІбараш кагиркой ца бий. Октябрь бетта план фабрико 112 процент кхоачашъьхилар дукхача даьгье комсомольски организаци хьинарехилар яа. Фабрико кхоачашъьяьй квартальни план а.

ХІанаш тегача цехе дикала хьехабеш ба 4-ча конвейер тІа болх беш бола ловнеи кхалнах. Производственни задане кІарца дешна 120—125 процент кхоачашъю цар. Из да хІара шеран планал совгІа аттам нидалеш тегаш хилар. «ЦаІ массаненна тІехьа, масе а цхьаннена тІехьа, — оттта а хьалаха латтача шоей Сагова Дигай, Бузуртанова Малийнай, Мальсагова Маржана, Хантыева Фатимай дахо. Из дешна кхоачашъеш чаккхьаха шерш новкъостал лоаттаду вадайчика Валерий Анникна.

* * *

Шьа шу шера дац Назрановски мьхха завода планаш кхоачашъеш ца хилараш, продукци во хулаш хиларах газеташ тІа юццаш хинна. Критиках пайда баьннаб. Заводаша хІанз дика са а деннад, хІаьта план беттагара беттага кхоачаш а ю. Масала, октябрьски плани кхоачашъьяьй 127,7 процент. Из да ерригача коллективо, къонача социалистинса къахьегам дика, дертІа віаштІехьбаккхарах даьнна беркат.

Царех цаІ е шеъарчал доалаш мьхх йотташ йола Могушкова Соня. Цун говзалах тейша да цхьацархошта хьалхашка истолаш тІа отта мьхил чІорт даьга е дагаьна, етта ешна е белкза, кІаьда е чІоагІа... хилар. Шийи гІулакхах тІеддина лоархІаш Соня. Владимир Ильича Ленина ваь 100 шу дизар дезлеш юбилейни цоІе хілий цунна.

Г. ГАГИЕВ.

СОВЕТИЙ МЕХКА БОККХА РАКЕТНИ НИЗ

(Чаккхе.
Долалур 1-ча оагІо тІа).

таш а къаьст-къаьста системаш а йолаш йола лабораторешт, біунарчар дилеза ерІйоаба практически навыкаш Іомайойта тайп-тайпара йола тренажераш юкъе йолха дика дешара-Іомабара базе.

Ракетни біунара эпсареш шоей къаьстта лоралІам бола моттиг йолаш ба: укхаза эпсараш, тІема кийчо елга віаштІехьдоахараши цуша кулгалдераши, біунарбараш хьетамца кхебераш хиина а ца Іеш, ракеташ кийчъяреи кхуьсареи хьакъехьа йола эгара бехктоккхамера операшеш юкъарчал доацаш кхоачашъераш а ба. Шийи карарбараш дика Іомабаран кхетамца кхобаран, шийи функциональни декхараш кхоачашдеш хилара эпсар хиларнйла цо шийи знанеш практически нарзкаш даим дикагІа Іомаеш хила. Эпсараша-ракетчикаша иштта кхета а ду шоай декхар. Эпсарех 84 процент хулашбараша специальни тактико-специальни кийчбалара хьакъехьа дукхьала тІехьикен дикен оппекаш яьхай, 87 процент хулашбараш классни квалификаци йолаш ба, царна юкъера дукхабоаш бокъонца бола ракетни гІулакха говзанчаш хиина дІаяттаб.

ТІемахой-ракетчикий тІема говзал дегІадарах тешам болийташ бола хьокхеи ба Іомабалара-тІема гІулакха ракеташ хецарах гучадаьннарах. ТІеххьа кхоачашдаьй деррига а тІема фасчеташ Іомабалара-тІема гІулакхашта ракеташ кхуьсилга.

Ракетни біу хьабаьнеи дегІа-къийлачеи доацаша юкъагІа Советски Герашна кийчдальча ІІазой тІема традицей чІоагІаьча дарда тІа віаштІехьа а яьна, йІаьхий хиинай тІемахой-ракетчикий традицеш. Аз хьехабер ба эгара а хьалхагІа Ракетни біуна гІулакх дийа хьакъехьара хІара салтечун а эпсара а Іалашмате бокъонгІа бола бехктоккхам. Цо тІемахой-ракетчикаш даим тІаккхбу, тІема говзал, ракетни техника йовзаш хилар дикагІа тоадара. Ракетни біу хьалтдола хьалхатт эттача а ракеташ кхувсилга чаккхалхара, фе тІема ха тІа латтара даим кийча лоаттабу. ТІема кийча хилар дикагІа хилийтара дола Даьхенна дІалтаннкара доккха патриотически декхар кхоачашдара уйла даим гучаяовлийт тІемахоша-ракетчикаша. ТІемахоша-ракетчикаша сийлакьара патриотически гІулакхаш деш хилара тешал ду Ракетни біуа доахьошта, дукхача салтанта, сержанташта, эпсаранта. Даьхен совгІаташ теларо.

ТІемахой-ракетчикаш, Герашна кийчдальча Низамца бола ферригаш а саипа, ракетни біуна лотиллерен Денна накъабола тІема а политически а кийчо эра керда гІулакхаш карагІ я даьна. Даьхенна, Коммунистически партена, Советски правительствана доазув доацаш чІоагІа мутІахна болча тІемахой тешамерча бе йоах Іадаьмате боккха низ бода стратегически ракеташ. ТІемахой-ракетчикаш массе а хена кийча ба Советски халкъа а социалистически содружества халкъий а хІама хьалдара къахьегам лорабара хьакъехьара шоай патриотически а интернациональни а декхар кхоачашде.

Николай КРЫЛОВ,
Советски Союза Маршал.
(АПН).

ТІема говзал дика Іомаю Ленина орден делаеча Ленинградски тІема округе Н-сий артиллерийски дакъа лачни составо. Подразделенешта юкъе шерра яь сьржай тІемех политически кийчо еш тІехь йолаш дахар хуть. ДукхагІа болча тІемахоша иштта кхоккха професси Іомаяьй.

СУРТА ТІА: хьашт доладаь лестеича ракетни сиардий тІехдиача батареи командир коммунист капитан Михаил Шерель тІемахошта хьалхашка декхар оттадеш вола.

О. ПОРОХОВНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ИШТТА ГІУЛАКХ ДУ ГИРИХАНА

АТТА Іомаьвалаккхар мугІарера Талдиев Гирихан эскаре гІулакх де, уставной порядке. ІІа лела. Хала дар политически кийчо еш. Новкъостел ше тІехьавусаш хиларга воалаш деттар хьона салте.

Дневальне тумбочкана юхе дІаэтта латт Гирихан, хІаьта кечматаш даьста да, урс оагІора а даьнна уля, уставагІа ца йоагІа командаш я телараш. Салтечун оамалаш дика ца хеташ йола уйла яр новкъостий. Дукха ха яьккхер коммуниста капитана Колесника Талдиевица фу даь дегІала гІоргвар-хьогІ, дагардар цунга хьакхдашта хьа мишта дувиийтаргдар-хьогІ яхаш уйла еш.

Пилургйоацача цу бус ховахета аьрдагІабьяннабацар хаоттам. Делхаш дегІ, чІоагІа хьекхаш мух, доххи тІаьккха Іаьржа морхаш, чІоагІа этта шелал — цу дерригие автомобильни паркага чІоагІагІа біарг лакха безача кхоачадьдар гІулакх. ХІаьта дневальнела шофер Талдиев Гирихан хьожаваьвар. Коммунист И. Колесник цу хана дежурни вар. Бокъонца хьежа чаккхваттинавар салте машинашкен тагачашкеи, енгараш дІакъайла а ваьнна, документаци оттаеь воалаш латтар салте КТП цІагІа эпсар Колесник хьечувьяьннача хана.

— ХІа-хІа, новкъост Талдиев, гІулакх дулой? — йист хилар из салтечуна.

— ТІеххьа лел, новкъост капитан! Бехк бакъахха моттиг яц.

— ЦІагІа гІолла фуд?

— Сона, новкъост капитан, цІа эхар хьада маІан долаш дош дац. Кхоачарбарех сиг хесавац. Дал ваеш деннад... эскарера гІулакх чаккхдьнначул тІехьагІа Магадане гІоргва со...

— Кациаго вогІа я? ДОСААФ автоклубе 3-ча классе шофера правош а йинай Іа, вагахьа сацна со гІалат ваьннавеце, городе кхаш йиша а я хьа. Юрта а цхьабола гаргара ваьх бовзаш хургвац хьо... ХІанз да сайдар дувцаргдаха хьона...

Шийи вахарах дувцан венавар капитан Колесник, цу хенна хисара хьайдаьйккхар во Грознера пхьмо. Тахаев Рамзана дайта дар из.

Шу хьалхагІа цу моттигашка гІулакх деш хиннав сержант Тахаев, тІадилла гІулакх дикка кхочашдеш, техникех дика кхеташ, тІах даьна дийчав. Из вар, вогар кхеран болайшенаь, стационера еа аппаратура ца йоагийташ кІалхарамккхар. Кулгаш доагадаь, баракъаш лотадина химад цуш, хІаьта а, денал ура а оттадь рубильник юххьаловие шегад цунна. Цига тІаккхьачача цунна гІулакх деча новкъосташа яьнна цІи йоаьй.

«Кавказ сийначе лоамашкера моаршал да шуга, — яздора тІемахо хиннача шийи механикошка мугІарерча Тангиреевгеи Гандоловгеи. Касталашка хургдий шоах отличникаш? Фу хьал да вай командиранш Семеновга, Титовга, Гончаровга? Доккха салам-моаршал дІале царга. Сона цІаккха а йиллургьиц эскаре гІулакх даь ха. Хасов-Юрта приборан ега завода болх беш ва со хІанз. Дукха ха йоацаш Нохч-ГІалгІайчен спортивни команда юкъе а йолаш республика сий дикка ваьр Ростове хиннав со. ШагІарча вахаре чІоагІа лакъадаьннад сона эскаре волча хана спорте ахар. Вай республика сий дожа ма делаш оаш а, со мехкахой...».

Цу бийсанна дукха баьгІар уж хабараш дувцаш. Еррига дисциплинаш тІеххьа яр Талдиева, кхьабакъда, политически кийчо...

Физически низ болаш, техническ гІулакха новкъостех моллагІчул а эшашагІа воацаш волча во хетайора политика. Эгара кхерамегІа дар «со технически сига» яха уйла йолаш салте хилар.

— Хьона хетар ний а дац, новкъост Талдиев, хьехар дора эпсара, — Іа буцача тайпара бола хьа вайнига бац. Техника тІеххьа кхетайора Тахаева, геттара дика доалар политически вахар. Цунна «Советски Эскара отличник» яха знак еннай. ХІаьта хьо? ТІема машина Іомае а лакхагІча классноста экзамен дІаяла а віаштІехьа ма даьннадий хьа. Из этта дар?

Салтечун дог тешадир эпсара, шийи шийх біуболийтар. ХІанз каст-каста гора Талдиев политзанятей темаех даьца новкъосташца дагабувлаш, учебникешта, В. И. Ленина балхашта, КПСС Программаней Уставан тІаннйрза вагІаш.

Дешара гІулакха шийи новкъостешта тІехьаккхийра Талдиев, Грознера гІалгІа. ХьекаранйІча гІулакх дІачакхдоаккхаш дика, лоеннн, оамал я Гирихана. ХІаьта керттердар: водителла, шофера болх дукхабеза цунна.

Дьшка бесара лента сацадьба автомобиля чархашта кІалхара цкъ. БІарг ма кхоачча, йист ца гуш уля цхьан тайпара, гІайгІане шера аре. Машина лехкаш ва Талдиев Гирихан. БІубейна, масса лаьлла юг тІемахочо машина. Командира аьннача пункто шийи хенаьнхьа дІакхоачаьба беза мукъ.

МугІарерча Талдиева эскаре гІулакх деш яьккхача хана машина цуя бахкагІа рейсо ара ца йолаш цІаккха а моттиг яйсьеннац. Из массе хана а йоханна, технически дикеча хьал тІа хул. Парке кха кхьечи, водитель дІаводаи цигара балха аравакха бокъонца машина кийч а яь мара. ТІемеи политически кийчо еча толамаш дахарах командира дукхаза а поощрени шийи дикагІа волча салтечоа.

КПСС XXIV-ча съезда сийна тІаяйна социалистически декхараш кхоачашдара хІанз тІеттІерта ваьхьеваш ва тІемахо. ТІайцараш эІамига декхараш дац классность даьа лагІа лакхъе, отличникашта тІехьакхе, ВСК-2 норма дІаяла. Шеко яц, уж во дизае кхоачашдергдолларах. Цунна дагадоаллар — парте 24-гІа съезд партийни мугІарашта юкъеваккхар хилийта цу бейталйоаккхилга.

Денгара ди массаза дола лакхду салтечун тІема кийчо. Цунна ба водитела лакха политически саккхетам а, тІема говзал а, лакха дисциплина а.

ХІаьта эскаре гІулакх даь ваьннача тІехьагІа юха а Грозне гІоргва ва болх бе. Хоадам болаш иштта сецадаь ва салтечо.

Анатолий САДОХА.

ПАРТЕ ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ

ТІАДИЛЛА ДЕКХАР—ПОЛИТИНФОРМАТОР

Партийни бюрос политинформаторий группа кІашагІйолла еза аьнна оттадича Котиева Хьажбикар эгара хьалха кІи яьккхар. Из вар «Ингушский» совхоза керттера экономист. ХІанз а дагайоагІа Хьажбикара шурий-товарни ферме ше яь хьалхара беседа. Шийи е езача беседах дукха кІаьдданале а хот тохалуш сагота вар из. Опыт кІалла яцар. Іуйрийна тьайбаш леладерий балла да доладуш сиха конторе вахар. Дукха уйла йир къоначa политинформатора цу дийнахь сарахь ше чуеча. Беседана ладувгІарий безам кІабахийта хІана магадар хьогІ сона, аьнна хетар. Пачахьалкхенах а республиках а даьца дукха дийцар во ладувгІарашта. Цхьабакъда шоай болхаших даьца цхьаккха масал деладецар.

Централь тока тІа кхаш лелядерашта яь шоллагІа йола беседа дикагІа хилар. Укхаза уттадаьча хаттарашта хоадам болаш жоп тийлар политинформатора. Цул тІехьагІа — Хьажбикар каст-каста ухар фермашка, бригадашка.

Кердача балха чам бейза Х. Котиева юрта библиотеке дукхагІа аха вахар. Цига дешар ол литература.

ХІаьта эгара дукхагІа пайда белар цунна КПСС горкома политпросвещене кабинето. Цига къаьстта политинформатора лаьрхІа уголок я. Дукха тайп-тайпара политически литература хоралогІа цигара. КПСС горкомо дукха политинформаторий семинараш йир. Иштта кІезига - кІезига хьайра къахьегамхоашта политинформаци ара опыт.

Хьажбикара керда ара мел доала журнали газети дешар. Къаьстта шийна яздаь 3 журнали 7 газети да цун. Доккха новкъостал ду цар политинформацена кийчлуш.

Х. Котиевга даима шийи киса лелаеш блокнот хул. Цо цу тІа дІаяздду экономически темах даьца дола дешаш, хІана дьча дукхагІа цу темах хул ладувгІарашта уттаду хаттареш. ЦхьоалагІа шурий-товарни ферме юхьажбикара шийи беседаш.

ЧІоагІа раьза болаш ладувгІар хьайбаш леладераша «Шурийта дІабода мах лозбар», «Фермен хозрасчета», «Фермий доакъера баланс» яхача темаех йолча политинформацешка.

Зеньа йоаш уж политинформацеш. Дукхача шерашна боахаме фермашта юкъе социалистически яхь лелаяра хьалхара моттиг йоах Хьажбикара инфомацеш ешача ферма. Укх шера хьалхарча 9 бетта шура йоахкара план кхоачашъяьй 106 процент. Планал совгІа 60 тонн еккай. Укх 8 бетта шурий центнера мах лохбаьб 26 кепиг.

Политинформатора новкъосталла хозрасчета элементаш юкъе кхаьна баьннаб, цудухьа майора эла йиш йолаш да ферма рентабельни хургъа аьнна.

Цхьан ферме хинна Іац Хьажбикар. Дика чулоацам болаш беселаш йир цо хьункъам чуэцача хана комбайнерашта къахьегама цІапех, социалистически яхьах даьца. Х. Котиева ха корайоагІа центральни тока тІа вала а хьункъам чуэцачa агрегаташ болча ххача а. Политинформатора шийи доархІаме дешаца тІаьехар механизаторашт хьункъам чуэцара болх сихбера.

Парте сийдола поручени я политинформатора болх. Идеологически фронта дика болхло Котиев Хьажбикаш шийна тІадилла гІулакх дизза дІадахьа гІерт. Парте вьинар къахьегамхоех дІатох.

Политинформатора болх боацаш ге негаргвоацаш сакна хет сона — йоах хІанз Хьажбикара.

В. ТАГУРОВ.

МАШАР ШЕ-ШЕГIА ХУЛАШ БАЦ—МАШАР ОТТАБЕШ БА

МАШАРА ТIЕХЬА ЛАТТАРИЙ ВАРШАВСКИ КОНГРЕССА 20 ШУ ДИЗАРГА

ВАЙ замалахь эггара боккхагIболча боламо — машара тIехьалаттарий дерригдунен боламо — сийлахь исторически ди белгалдоахих уьш денношка. 20 шу хьалхагIа, 1950 шера 16—21 ноябре, Варшаве хилар кердача тIема кхерама духьала халкъаша лоаттабу къовсам бIарга ца байнача тайпара чIоагIа боаржабе йола машара тIехьалаттарий ШоллагIа дерригдунен конгресс.

Iалашмате боккха дунен халкъашта юкъера лоархIам болаш яр Варшавски конгресс. Цо хьахьекхар халкъаш машар хьашт долаш, агрессех тIемех империалистически политикана духьала латта лаьрхIа хилар. ХIанз хьадагадехача безам тIа па бодаш хургдац, дунен дерригача мехкашкарча дог-уйла цIена долаш болча миллионаш наьха дегаш хIанз а тIехьа шиц гIуллакхашца айдь лоаттадеш дола из цIаккха а дицдургдоаца машара тIехьарча къовсамхой вIашагIкхетар малагIча хьалашка хиннад.

Ховш ма дарра, машара тIехьалаттарий шоллагIа дерригдунен конгресс юкъхьаца Ангале городе Шеффильде гулъе лаьрхIадир. Англейски машара тIехьалаттараша боккха болх чакхбьаккхар конгресс вIашагIтохара, шоаш болча цул делегаташ тIаяца кийча бар уж. Цхьабакъда, английски правительства тигаьзар Шеффильде конгресс гулъайта.

Английски правительство цу гIуллакхана конгресс чакхъяккхара новкъарал е, хIаьта нагахьа саина вIештIехьдоале, конгресс дIа на яхийта лаьрхIа яр. Цхьабакъда, цо лийрхIар кхоачаш хилаьзар.

Машара тIехьалаттарий ШоллагIа дерригдунен конгресс вIашагIкхийтар. Польски Халкъа Республика правительства Варшаве гулъала хьийхар из, хIаьта, цунна эггара чIоагIагIа аьттув болаш доли хьалаш вIаштIехьа а даьха. тIадъяха тIаьйшар еррнгача континенташкарча 80 совгIча мехкара викалаш.

ДагадоагIа сона, конгресса делегаташен хьашашен мел чIоагIа дегаш ураттин хьинар айденнен боля бора, цар яь решенеш ларде кийшар машара тIехьалаттарий болама дIахорча дерригача гIулакхашта. Ден повесткана юкъедихьа дерригa дешаш массе боагIораьяра дийцачул тIехьагIа делегаташа чIоагIа раьза хинна тIайийцар лоархIаме массехк документ, цу даькъе «ВIашагIкхийттача Къаман Организацега дакъ Кхайкарал», «Атомни герз дехкарахи герз дIадаьккхарахи йола резолюци», «ТIема пропаганда яра духьалара резолюци».

Дунен халкъашка Манифест кхайкайир конгрессо. Цу тIа кхерам тIабоагIилга хайбаш бетта гургал саина, декар дешаш: «Машар ше-шегIа хулаш бац — машар оттабеш ба».

Варшаве кийчйир вай болама организационни ларда. Духьал пяга хьержар еррнгача йоккхийча паччахьалкхенашкарча машар бехача наьхий 200 совгIа викал юкъевахь йола Дерригдунен Машара Совет. ВСМ Президент хилар Франце сийлахь-боккха вол, гIораьнна Iилмахой общественни деятели, машара тIехьарча болама эггара чIоагIагIа болча организаторех цаI профессор Фредерик Жолио-Кюри.

Цу хана дехь таханалца ВСМ толаме лостам тел Iоажала але санна вай планета тIа гIолла чакхбала гарлуш болча дунен кердача тIема кхерама духьала къовсам лоаттабеча халкъий машарен кхерамзлени гIулакх хьаллоаттадеча прогрессивни наьхи гIулакхашта.

Дукха ха йоаццаш Машара Совета Президиума сессе хилар Дели. Цо дIаьхка а хьахьекхар, Варшавски конгресса вIаштIехьаьхка, дегIаухача машара тIехьалаттарий дерригдунен болама ларде ядеча принципаша вахара ниц шоай хилар, истори дегIаахара беррнгача боламо, машар бахьан долаш дуккхача шерашка лоаттабьеча къовсама опыто уж бакень хилар.

Деле дийшар вай болам чIоагIбарен шербарен дешаш. керттера уйла тIаерзайир машар бахьан долаш лоаттабеча къовсама эггара актуальнегIен лоархIамегIен долча дехкарашта. Сессе тIахьехам баьб машара тIехьалаттарий цхьоагIо чIоагIъяра, цар мугIараш дебадара, тIемаш доацаш наьаш ца деши дола вахар бахьан долаш лоаттабеча сийлахьбоккхача къовсама керд-керда миллионаш нах юкъеозара.

ВСМ Президиумо тIайийцача, машар безача наьзаша чакхдоаргдолча гIулакхий программа тIа оттадаьа тIема духьалбарни дерригдунен лагера гIулакхаш дIахо чIоагIделга.

ХIанз дерригача прогрессивни адамаша дIадех дуккха шераш хьалхагIа дена цхьанна хIамаина бехке боацача наьха цIий мехкадеш хьайоагIа Вьетнамера американски империалистий агрессин чехка соцаелга. Цхьабакъда, ВIашагIкхийттача Штаташа хIанз а тIаьцац Къулбехьен Вьетнама Республика Хана йолча резолюционни правительства еша, Вьетнама Демократически Республика хьаллоиаш йола вьетнамски проблема машара наькъаца къоастаяра тIаерзаьь бакъахьара предложенеш. Ховш ма дарра, де йиш йоацаш дола хIама деш Вьетнамо США-гара дIадехар. Шоай бIу шоаш дIалийцача территорешкара эрабенклен шиз чухьара гIулакхаш шийга къоастадайта вьетнамски халкъа бокъо ялен мара ецац американски агрессорий.

Деха а доагIаш Вьетнама патриоташа дIадекаш дола уж хIамаш хьаллоац дог-уйла цIена долаш мел болча наха, дунен тIа тешаме, адетаме, прогрессивни мел долча хIамо, хIаьта из, дала хьакх а делаш, эггара хьалхарча аргIаша — вай Сийлахь-йоккхача советски Даьхено социалистически содружества кхыча мехкашо.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева, парте, СССР правительства, дерригача вай халкъа лоIам хьа а хьокхаш, дунен халкъашта юкъерча лоархIанеча совещанейи вIашагIкхетарийи, торжественни заседаней а къахьегамхой собраней а трибунера даим хьаккхайкаду, СССР-о вежарашка долча вьетнамски халкъа цо ший даькен сийле лоIами бахьан долаш лоаттабеча къовсаме новкъостали гIон дала а дIахо йодача хана дергдолаш а хилар.

Вай мехкарча, кхыча социалистически мехкашкарча машара тIехьалаттараша, паргIато езача дерригача адамаша геттара дика когаю сийлахь-боккхача социалистически держава, цо хьахьацача хьалхарча дешоше а дена машара, тайп-тайпара социальни системаш йола мехкаш машаре дахара ленински политика тешаме чакхйоахаш болча. Мехка хила хьакъ долаш йола из политика, толашагIа йола принципаш — дерригa эггара праьIа дола дунен халкъашта юкъера дешаш переговорий наькъаца къестадар, къамий-картамукъала болимашта колониализмана духьала цар лоаттабеча къовсаме шийна йолча гIойлен дукха доашаш новкъостал дар — дерригача мехкий къахьегамхой доттагIален тIема солидарностен принципаш ларде ядаш йола политика.

Агрессена бе боагIаш бола къоастам баь долча Варшавски Договора 20 шу дизар белгалдоаккхаш, советски наха цIаьхха а эггара чIоагIагIа йола протест хьаккхайкаю США империалисташ Индокитае герза низаца юкъегIертара духьала, тIагIертта дIалех из соцаделга, турпал Вьетнама, Индокитая дерригача халкъашта бизан нийсен машар лулга.

Iалашмате кхераме хьал эттал океанал дехьарча шоай гадоалараша хьалхьеш болча израильски военщино хьалхагIа а мо мара Израила бIу цо дIалийцача Iарбий территорешкара арабакхара хьакъехьа ООН Кхерамзален Совето яь йовзаш йола резолюци кхоачашъе ца тугача Гаргарча Малхбоалене. Низ бола къамаш-картамукъален болам бахьан долаш колонизаторийи реакционни монархистски режимийи Iазап доашаш тIера Iовдесача Гаргарча Малхбоален халкъий паргIатон лоIами тоIабе тIертача израильски агрессораша ВIашагIкхийтача Iарбий Республика машара инициатива юкъагIьаккхар, ца дуг гIулакх.

Уйзаре тIехье долаш эгача шу хьалашка машар беза болаш мел бария декхар — ший доалахьа мел йолча средстваца Израила агресси соцаелга вIаштIехьдаккхар, Iарбий паччахьалкхений суверенитети территориальни бIарчали юхаметтаоттаяр. Гаргарча Малхбоалене машар оттабара тIаерзаьь 1967 шера 22 ноябрера ООН Кхерамзален Совета резолюци кхоачашъяр.

Дице йиш яц, бокъо ц вай, ОАР-а, Iарбий кхыча паччахьалкхенашта духьала Израила болаьча империалистически агрессе дIало кхерам собоеккхаргхилара тIема ала юха а дотабе тарлуш хилари.

ХIанз адамлена эггара чIоагIагIа дагадоалар Европе машар Iалашбелга да.

Дог-уйла цIена долаш болча наха чIоагIа тIадбаха тIаьйшар Европе машар Iалашбарца юкъаенда дукха чоалхане проблемаш къоастаярга бода никъ хьабеллача, Советски Союзаи Германе Федеративни Республикани юкъе даьча договора кулгаш яздар. Цу гIулакха а цIаьхха гучаяьлар машар безаш йола вай мехка арахьара политика, дунен халкъашта юкъера кхоаам кIаьдбара дешашка, Европе тIом чакхбьннача тIехьагIа вIаштIехьъяккхара дешашца лаьца Советски правительства реалистически никъ.

Цунна дувзадення белгал яa доаккхаш дита йиш яц Германски Демократически Республика — Iерване исторе чухь эггара хьалхарча болхлоий ахархоий паччахьалкхе — Европера машар чIоагIъбарен лоаттабарен гIулакха юкъе хьинаре беркате дакъа доацаш хилар. ГДР социалистически мехкий вежарашка долча халкъий, сийлахь-боккхачен барт тайпачен дезала член, социализма лагера малхбузехьарча форпосташка машарен демократен бастион хиларо сакхетам бу реваншизм, милитаризм, агресси кхайкаеш болча политикашта.

Машаргахьа бараша шаьра кхетаду, кхерамзлен проблемаш лаьца европейски совещани гулъеза ха хIанз хьалхагIа цIаккха а ца хиннача тайпара сагота хьатIаитта хилар. СССР-ан ФРГ-ен юкъе даьча договора кулгаш яздаро, цу тайпара совещани гулъяра раьза хинна Франце Президент Жорж Помпиду толамеча визитаца вай мехка варо кердача торонеш лаьцал Дерригдунен Машара Совето чIоагIагIа дьаллаьца йола европейски паччахьалкхений кулгалхой вIашагIкхетара хьакхельяра социалистически мехкий арзаложени кхоачашъяра.

Бакъдар аьнча, вай кхетаду, из лархIар кхоачашдарга бодача наькъа тIара еррнга духьаленаш аттьехьа а дIаьхка ца хилар. Цхьабакъда, догдоахийла йитац вай, дуа совгIа, дог тайппа а да вай, уж духьаленаш дIаяхадна юсарга хилараха.

Машара тIехьалаттарий, мугIарера наьха сатем, беркате къахьегам, ираз деза долаш мел барий декхар тахан сенах латт аьлча, из латт Европерча кхерамзлен проблемаех лаьца еррнга Европа юкъара совещани гулъелга дерригача низашнен средствашнен вIаштIехьдаккхарах.

Вай дог тийша да, бусоцача кханача халкъий машарен доттагIален гIулакх котдаргхиларахи хIаьта хьалкъаш хIалакIеш болча кхерам тIема юкъеозара тIаерзаьь империалистически реакце планаш цIаккха а кхоачаш хургйоацаргахи.

Сиа да — машара тIехьалаттарий Варшавски конгресса 20 шу дуза да — гаргахоачаш, хьабенача наькъага юха а хьежаш, вай тIа-тIа чIоагIагIа теш, бIарга ца дайнача тайпара чIоагIа тIатеIаш хьинарен, шоай наькъа тIа латта еррнга духьаленаш дIа а йоахаш, белгала дерригача халкъа юкъара машара тIехьалаттарий болам вIашагIбелла мах бакь хилараха хургдар гуш хинна хилараха. Цунна дувзадення вайна дагаух из болам хьаболалуча юкъе лаьттача наьха цIераш. Уж цIераш дукха я, уж еррнгаш а йийць варгдац, цхьабакъда, тахан дага ца йоаш йита йиш йоацаш я а цIераш. Из я эггара хьалха Фредерик Жолио-Кюри, из я Англера Джон Бернарди Хьюлетт Джонсони, ГДР-ера Анна Зегерс, Данера Мартин Андерсен Нексе, Бельгера Изабелла Бизлюм, Канадера Джейнс Эндикотт, Польшера Леон Кручковский, Советски Союзера Александр Фадеев, Николай Тихонов, Ванда Василевская, Илья Эренбург, США-ра Уильям Дюбуаи Поль Робсони, Францера Луи Арагон, Пабло Пикассо, Эжени Коттон, Швецера Артур Лундквист, Японера Каору Ясуи, машара тIехьарча къовсамхой дукха кхыйола сийлахь цIераш.

Ший истори хьадоладелча дена дукха бошха-лниа коталонаш хьаа бола машара тIехьара болам тахан дена дIахо дегIаахе болалуш ба.

Александр КОРНЕЙЧУК,
Дерригдунен Машара Совета бюро вице-председатель.

Грозненски металлотера заводе дукха болхлой ба хIаналехьа пхе шера план кхоачашъаь. Царна юкъе ва сварщик В. К. Афанасьева. Пхе шера план кхоачаш я яь, тIадоагIача шера чотах кхьаьдагIеш аь из. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 180 процент кхоачашъю коммунистически къахьегама ударника. Цунна еннай «РСФСР социалистически яхьа отличник» яха знак. Обществени болхи тIа а хьинаре дакъа лоац цо. Профсоюза завкома член ва из.

СУРТА ТIА: болх беш ва сварщик В. Афанасьев.

И. ПЛИЕВА сурт.

СИХА АЬХА ДАККХА ЛАЬТТА

Ноябрь бетта латтача хозача деноша кхаш леладерий аьттув хулийт кхашкара балхаш толамца чакхдахара. 16 ноябрь тIакхоачаш республика боахамашка дукха еце а кхы а чуэцанза яр хьажкIаш, дуга шекара свекла, тIехьа кхача баьцадаарш.

ТIадоагIача шера кхеберзболча хьункъама лаьрхIа 169,5 эзар гектара тIа ялаташ дIадийнад. ПланагIа лаьрхIачул тIех дийнад уж — 102 процент. Цхьабакъда, хIанз а ялаташ дIадера плаан кхоачашъяьяц Ачхой - Мартана, Наьсарен, Советски, Шелковской районий цхьадолча боахамаша.

Колхозийи совхозийи механизатораш хIанз а зяба лаьтта оахашба. Республике бIаьсти кийча культурашта лаьрхIа хIанз аьхар 127,3 эзар гектар лаьтта да е планагIа 73 процент.

Из болх кхоачашбеча хьалха латт Наурски район. Цар еррнга хIана яц аьина зябь аьхай, 80 процентага дIакхоачаш зябь аьха баьннаб Грозненски, Гудермесски, Советски районашка. Цхьабакъда, кхы а республике аха диса лаьтта 47 эзар гектар да, хIаьта укх тIеххьарча кIира аьхар 12 эзар гектар мара дац. Цу тайпарча темпаех из болх дIахо а беш хуле зябь оахарга тIеЙъадарга. ТIакха тахан — кхоаца яхар оагиь хаоттам хувцабала а тарлу.

Геттара ледара латт зябь ахара гIулакх Ачхой - Мартана, Ведана, Наьсарен, Ножай - Юрта, Сунженски, Урус - Мартана, Шелковской районашка.

«16 ноябрь тIакхоачаш боахамашка зябь ахара йола сводка:

Районаш	Процентаца
Ачхой - Мартана	62
Ведана	38
Грозненски	85
Гудермесски	84
МалгIабика	65
Надтеречни	75
Наьсарен	39
Наурски	96
Ножай - Юрта	66
Советски	88
Сунженски	67
Урус - Мартана	66
Шаьли	71
Шелковской	64
г. Грозный	105
Еррнгача республике	73
17—XI—69 шера хиннар	72
Юрта боахама министерства боахамаш	72
«Скотопром» совхозаша	71
«Грозвино» объединене	78
«Консервплодоовощ» объединене	84

СЪЕЗДАГАРА
СЪЕЗДАГА

ХЬИНАР АЙДЕННА

ХургЙолча партийни съезд итогаш еръя КПСС XXIII съездах тIехьагIа дIаяхача юкъагIа парте баьча дукхха а лостамаш долаш болча балха, дIалорча юкъагIа парте лоацаргбола политически никъ, халкъа боахама декъараш къоастадерга.

Тха завода партийни организацена, еррнгача коллективана, парте XXIII съезда, КПСС ЦК пленумий решенех шоашта когIортоаге а еш, лоархIам болаш дола гIулакхаш карагIдийнад цу юкъагIа. Оаха кхоачашдаьд коллектива керттера декхар — 1970 шера 7 ноябрь тIакхоачаш пятилетка кхоачашъяь чакхъяьккхай. ХIаьта коммунист А. В. Мирчев керте волча, мехкIаьтта оборудованена ремонт еча, коммунистически къахьегама цеха коллективо 1970 шера 1 август тIакхоачашехь а кхоачашъяьй пятилетка, хIаьта хIанз 1971 шера март бетта хьега деза къахьегаш а я из.

Ший керттера декхар — къахьегама овсарле лакхъяр а арахецача продукцега дIадоxар лакхдар а лерхIаш, партийни организаце завода еррнга технически служба производствана специализаци яра, лакха овсарле йола оборудовани. прогрессивни технологи юкъеяххаьар тIа а лестаьй, тIалеста а ю.

Оаха 1970 шера болх бе йолаялийтай заводе арахеца еррнга оборудовани вIашагIъяккхача узла метизаш кийчъю участок. Из бахьан долаш мукъаьннай метала теда 7 станок. 14 станочник, къахьегама овсарле шоаа алсамъяьннай. Укх шера хьаьвй йоккха овсарле йолча, модель 1722 ахача ахавтоматаца кийчъаь, буровой насосий массе а боарамахтайпах йола клапанаш (9Т, 12 ГР, БРН, специальни) кийчъю поточни лини. Заводо укх шера пневматизаци яьй 27 станока. Йистедоалаш латт завода боккха лоархIам болаш дола кранашта кIалхара наькъаши шолааш оата астакален елга, заводера еррнга метала теда инструмент кийчъяра йола централизовании участок елга, резино - технически изделеш кийчъеча цехе кердагIа йола оборудовани оттаелга.

Уж дерригa карагIдийннараш тхога эгта вIаштIехьдеяхадена ца хилар аланза даргдац. Цу гIулакха дукххача шерашка лаьрхIа къахьега дийзад коммунист А. П. Сардалашвили 16 шу совгIча хана керта латташ хьаболагIача коммунистически къахьегама коллектива.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК письмона жоп а луш, къахьегама овсарле лакхъяра материалаш, энерги, кий кходара. производства культура лакхъяра, производствени сакхаташ кIезигагIа хийтара, и. кх. дI. тIаерзаьь 500 совгIа предложенеш еннай тха завода болхлоша.

Тийнна предложенеш наькъахьара лаьча лаьрхIа йолча комиссе даим тIахьожаш лоаттабу тийннача предложенешка хьежжа чакхдаха лаьрхIа дерригa гIулакхаш кхоачашдара лелама. Дика хет уж гIулакхаш чакхдахара оттаь график ка маьхала а мелаш тIехьхоачашъелга белгалдаккха йиш хилар.

Хьашт долча производстве цхьаккхе а тайпа хIама карагI а далац е дарг а дап лерттIа вIаштIехьаьккха, массе а хана керда формаш леха социалистически яхь лоаттаеш па хилча. В. И. Ленина 100 шу дизара наькъа доххаш тха завода партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша шерра найла кийбир социалистически яхьа доакъашхой материальни а моральни а хьашт долаш хилар лакхдара еррнгача формаех методех. ХIаьта яхьа доакъашхо еррнга завода коллектив ма ярий. Из сийлахьара дийкъахача таьна долча ханне а завода хIара болхлочоа ховш дар юбилейни яхье котваьннача 16 сий совгIата Ленинграде, Ульяновске, Волгограде баха путевкаш дургхилар, котало яьккхача 50 сага ахчан совгIаташи сийлен грамоташи дургхилар. Заводерча дикагIча цевгазета, дикагIча цIеча уголока, профессе хьакъехьа хьалха латтачоа, дикагIча рационализатора совгIаташ а дехка йола конкурсаш дIакхайкаяьяр. Завода шинь ленински спартакиада чакхъяьккхаяр, дикагIа йолча коллективаштен спортсменаштен сийлен грамоташ а ахчан совгIаташ а телаш. Юбилейни социалистически яхьа итогашка хьежжа заводе 77 болхлочоа Ленински Юбилейни медалаш елар.

Завода кхоане кагирхой йолга дика кхета а деш, партийни организаце эггара чIоагIагIча тайпара терко ю цар. Коммунистически къахьегама школаш ехкай заводе. Миштай уж школаш, фу Iомаду цар? Малаш ба цига деша багIараш, хьехараш?

Коммунистически школаша шоашта хьалхашка оттадаь декхар технически навыкаш е производствени опыт йовзийтилга хиина Iац. Цу школашка кагий нахи мехкарийи политически нравственни кхетамца кхебелга, производства повторашта карагIдийннача дерригача кердачох, прогрессивничох найда а шйбеш, къахьегама дикагIа дола масалаш тьехкамаш довзийтарца цхьана вIашагIтехад. КIезига да из але а кхы але а йола деталь дикагIа а сихагIа а кийчъяь ялкха болхаз Iомалар. Цул совгIа ма теоретически а кийчве беза, цунна технически кийчо яла еза, цул профессиональни кхетам шерйе беза, кхетамца кхене беза кердача тайпара вола болхло. Хьалха латтараша — производства дикагIча наха цу школашка кагирхошта новкъостал ду социалистически цхьана бехара, шоайла вIашаи а общества а хила доагIача гIулакхий боарамаш довза. Коммунистически къахьегама школаех ишта кердача вахара школаш, керда, коммунистически гIулакхаш леладара школаш хул.

Цу тайпара йола школаш хьайийллай завода цехашка. Цар лозунг я, шоаш а Iомале, кхыбараш а Iомабе, яхаш. Цар керттера декхараш да: производства хьалха латтарий опыт теркал а еш, специальность Iомаелга; къахьегама керда, хьалха латта масалаш шерра производствана юкъехухьалга; шоай цеха, участка, бригада къоастэл болаш йолча экономика дешаш Iомаделга, и. кх. дI.

Боккхача безамца белгалбоах ая цу школай программаш увттаьччен цар баха юкъе хьинаре дакъа лулачен коммунистий дагехьара, патриотически болх. Уж ба К. И. Матвеев — нормаш уттаяра вола инженер, Г. И. Никитин — къахьегама отдела начальник, Г. Г. Улупов — воккхагIа вола мастер, дукха а кхыбараш.

КПСС XXIV съезда наькъайодаш завода коллективо шийна доккхагIа дола социалистически декхараш тIаийнад. Тха болхлочун керттера лозунг я, съездал хьалхарча хIара ден 8 сахьата заданин 7 сахьата кхоачашъе, арахеца продукци тIехдика а хулийташ; мехкIаьтта доахилга 20 миллион тоннага дIакхоачадара къовсам лоаттабеча республика мехкIаьттахошта планал совгIа 20 эзар тонна продукци арахеца, яхаш.

Къахьегама, дешара, ший хIара денпарча вахара хьокхамаш кхы а доккхагIа а долаш съезд хьаьлларга кхачала на Iер дукха, шийна тIадехка дерригa декхараш кхоачашдаза ца дутилга лаьрхIа я тха коллектив.

В. КОРНЕВ,
ГРМЗ партерганизаце секретарь.

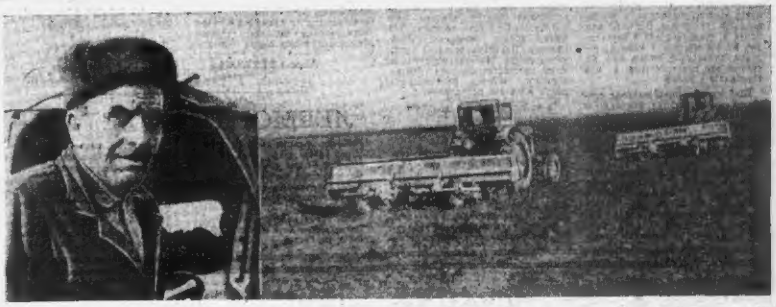

Урус-Мартана района Мичурина цIерагIча совхозе 1970 шерара хьункъам чуйица баьнна бале а. дужаш дац боахама кхашкарен соний бешанашкарен тракторийи машинайи тата.

Совхоза механизатораш чуйина хьатIодоагIача шерарча хьункъама лард йоллаш боаж: цхьабараш лаьтта оахаш соний бешанаш цIенъеш ба, шолагIбараш удобренешца лаьтта хьаьлдеш боаж.

Дика вIаштIехьдаьхад» гуйран балхаш № 2 йолча отделене. Укхаза хIана суперфосфат халийна тухаш кхашка элеш тувсаш ба механизатораш. Из болх беш 4 «Беларусь» я, нарех ши трактор. кхашка удобренеш тувса агрегаташ тIехьайийза я, йокха шинне тележкашца хьатIехкуль удобренеш. Трактораш ца соцаш болх беш я. Нийса ехк удобренеш кхашка Межиев Ахьмаден Чапанов Хьамиден лелаеча агрегаташа. Цу совхозе цар болх бу 10 шу даьннад, цудухьа юртбоахама моллагIа болх бIу ца къожабеш дика бу цар. Кхац тIа удобренеш хьатIоозаш ба трактористаш Азимов Абен Эскаев Султани, шоай низ кхобац удобренеш агрегаташ тIа дIатIайоттачв йижараша Аламогтlар Касен Майсан.

ХIанзле удобренешца хьайийцад укхаза 160 гектар шенара сенна дIае еза лаьтта.

Цу отделене дIалийнад 375 гектар тIа ялат, 320 гектара тIа ишача доакъара лаьрхIа гураьь ю культураш я, зяба аьхад 500 гектар лаьтта.

СУРТА ТIА: кхашка удобренеш тохкаш я агрегаташ.

С. Хакиева сурти тексти.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ЛОАРХIАМЕРА ДЕКХАР

Коммунистически партеи Советски правительствай боккха лоархIам бу боахам кхонегIа лелабара. белгалаш аьнча, йоаго хIама, электрически йовхален энерги кхон беш дIаахийтара.

ЛоархIаме паччахьалкхен декхар да дерригача доакъой предприятешка, транспорте, коммунально - бытовой гIулакхашта, совхозашкеи колхозашкеи электроэнергех пайда нийса эцар.

Партеи правительствай хьалхашка оттадаь декхараш лоархIаме хилар кхета а деш, «Электрически йовхалеи энергеи йоагоча хIамахи халкъа боахаме кхом беш пайда эцара «хьакъехьа» СССР Министрий Совето баьча соцамга хьежжа, вай республика предприятей болхлой зани хьож электроэнергех пайда дикагIа эцара дешашка, халкъа боахама пайда лургболаш йола экономе резерваш хьагучайоах.

Масала, 1970 шера 8 бетта миллион киловатт сахьат электроэнерги кхоаьй. цу даькъе: мехкIаьтта чакхдоахача промышленносте — 2,8 млн. квт-с; мехкIаьтта доахача пормышленносте — 5,1 млн. квт-с; коммунальни боахама Министерстве — 3,5 млн. квт-с.

Алхха электроэнерги кхоара организационно - технически мероприятеш чакхъяхарах укх шера хьалхарча 6 бетта 6,2 млн. квт-с электроэнерги кхоаьй. 1970 шера хьалхарча ялх бетта арахецача продукце цхьан единицана лоархIаш дIаахийта электроэнерги 1969 шера цу хана нийсйича еррнгача республике 5 процент лоххаьй.

Электроэнерги кхоара беча балха тIа результаташ эггара дикагIа я: «Красный молот» завода, Карабулакерча газ чакхйоахача завода, В. И. Ленина цIерагIа йолча Грозненски мехкIаьтта чакхдоахача завода, дуккхача кхыча предприятей. Масала, ала цхьан «Красный молот» заводо укх шера хьалхарча ах шера 546 эзар квт-с электроэнерги кхоаьй электроэнергех пайда дикагIа эцара чакхйоахча организационно-технически мероприятей планаш предприятена кийчъяри чакхъяхари бахьан долаш. Цу гIулакха керттера мероприятеш яр: производства техника эргайоахаш тоаяр, керда техника юкъеяххаьар, технологически оборудованега шийна ма кхоачча болх байтаря коэффициент лакхъяр, электроснабжене схемаш эргайоахаш тоаяр, хIаьта ишта оборудоване балла режим хувцар, совнагIа йола мощностяш дIаяьар, болх беш йолча оборудованена реконструкци яр, кхыяраш.

Электроэнерги кхоара боккха болх бу «Грозэнерго» РЭУ энергосьыта энергоинспекце. Инспекце предприятей социалистически яхь вIаштIехьйоах электроэнерги кхоара, Еррнгсоюзни конкурсашка премеш тийнна предложенеш предприятешка юкъеяхаьа могаш, и. кх. дI.

ХIаьта а, энерги кхоара болх дукххача предприятешка лерттIа лелац. Масала, укх шера хьалхарча ялх бетта 16 предприяте 7,8 млн. квт-с дукхагIа йоаьй электроэнерги. Къаьстта дукха йоаьй из Новогрозненски мехкIаьтта чакхдоахача заводе. Бьилбеседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски участке, дукха комбинате, кхыдола.

Цхьайолча предприятешка хьурмат дац электроэнерге. энерги кхоара тIаерзаьча мероприятей планаш кхоачашъяц. электроэнерги гIулакх доацал йоаьй дукха моттигаш я, энерги кхоара резерваш хьагучаяхац. электроэнерги дIаахийтара боарамаш увттадара болх ва делабу.

Электроэнергех пайда эцара оттаь планаш йолча республикерча предприятеех 117 чулацам тIахьбожано, хIаьта уж 67 процент хул.

Оттаьча планех совгIа 466 эзар квт-с электроэнерги йоаьй хьалхарча ах шера Ермоловски ДОК-е, «Пищемаш» заводе, Дукха комбинате. 1970 — 1971 шерашкарча гуйранIан хано доккха гIулакхаш тIадожаду вай республика предприятей электрослужба болхлошта. Йиза кийчо ца яккхьа еза Iаьна. Электроэнергех пайда эцара режим лаьрхIа Iомае еза, цунах пайда эцара лимиташ кхоачашъяра тIаерзаь, мероприятеш кийчъе еза. Кхы а шерагIа боаржабаьнза баргбац электроэнерги кхоара болх, цунах пайда лерттIа ца эцаш йола моттигаш эггара хьалха дIа йоахаш. Электроэнергех пайда эцара боарам белгалбеш бола керттера бустам хила беза арахецача продукце единицана лоархIаш из дIаахийтара техническийи найсбаь боарам.

Электроэнерги кхом беш дIаахийтар духьа хадданза къовсам лоттабар — предприятей беррнгача болхлой гIулакх. Нагахьа санна хIара болхлочо дIаухийтача электроэнерге хьурмат дой, вай республике миллионаш киловатт сахьат кхоергья из.

Г. КРАСНОВ,
«Грозэнерго» РЭУ инженер-инспектор.

А. ХАМХОЕВ ВАЬ 60 ШУ ДИЗАРГА

КЕРДА ВАХАР ХЕСТАДЕШ

МЕЛ ВОАШТА алла дукха дезадаларах, из дего тIаьхьаш хиларах вай дукхагI долча дакъе уйла яц поэта из кхоллаш цей къахьийгад, наб йоацаш цун масса буйса яхай. Илли халкъа юкъара а хиле дIадода, тIаьхха из кхеллар даим вайца долаш санна хеталу. Бакъда поэта шийна а новкъа хеташ хIара иллеа хьалха, а цуна уллув йоалаш ший цIи на хилча аркIаьа аьача цунна керттера дар ший иллеца адамашта дега гIезале яхьаш хилар, цар кхрна салоIаш беш хилар да. Иштта ала мегаргда воазаш волча гIалгIай поэта Хамхоев Ахьмада иллеех, цун ерригача поэтически творчествах.

Дукха да Хамхоева Ахьмада иллеш, царех цхьадараш дукхха шераш хьалха яздаь да, вожаш тIехьагIа яздаь да, бакъда, уж дерригаш, хьалха яздаьраш а, тIехьа яздаьраш а тахан а дукха маIан долаш да. Хьанна довзаш тахан вай мехка поэта «Лениних дела», «Ирза долаш да вай дахаш», «Лорса Лида», «Маликат» яхараш санна дола иллеш! Уж дехаш хозаргда колхозий фермашка, совхозий аренашка, студентий общежитешка.

Ший эггара хьалха арадаьначо поэтически мугIарашкар дена таханача киникашке кхаччалца советски заман поэт ва Хамхоев Ахьмад, иштта я цун ерригача поэзи а. Поэзецара цун никъ болабелар 1937-ча шера аллаьча а волеш. Сийлахь — боккхача тIом хилалехьарча шерашка Нохч - ГIалгIай радио солист волаш ший иллей дешаш а музыка а ше язора Хамхоева Ахьмада. Хьалхарча хьера цун иллей чулоацам а мутыка а халкъа багахбуваца кIоагIа тIера хулар. Цун говзал дингара денга лакхлуш хьайоагIар, цунга хьежжа шаьолора профессиональни техника а. Бакъда, цун иллей а, стихотворенеш а кертторо зор да уж массаза а халкъа вахарца дуваздена хилар, цар хестаеш вор советски саг а цун гIулакхаш а хилар.

Ший иллей дешаш яздерал совгIа, Хамхоев Ахьмад вай белгалдаьккхача 1937-ча шера кепаетта волалу ший стихотворенеш. Уж араюла периодически изданеш тIа, поэтически сборникий оагIонаш тIа.

Тахан республика литературни общественносто белгалдоакх гIорадаьнна вола иллане РСФСР-и Нохч - ГIалгIай АССР-и заслуженни артист, поэт Хамхоев Элмарзий Ахьмад ваь 60 шу дизар. Из ваьа къизача пачхалкха зака, 1910-ча шера къеча гIалгIачун дезале. Хамхоева Ахьмада дагадоагIа бирсача граждански тIема шерашка ГIалгIай мехка советски Iаьдал оттадеш а из чIоагIдеш а дьоша коммунистически парте хьалхалевца лоаттабаь турпала къовсам, цар Iоьажийта цIий. Поэта иштта дагадоагIа дукха Iаьаи а хало а лайна ший халкъ керлача, сийрдача вахарга дугаш къовсача Советски Iаьдало на хаддаш йоакхо иь, из вай халкъ толамгара толамга кхийла. Цудухьа ший эггара хьалхарча поэтически мугIарашца Хамхоева Ахьмада яздора:

Да воацача дезалешта,
да хинна эттар,
ВоI воацча цу нанна,
воI хинна эттар,
Воша воацача юшийна,
воша хинна эттар,
Сий долча Ленина вай парти я.

Хамхоева Ахьмада поэтически творчествацара керттера зар да Советски Iаьдала шерашкарча шийхалкъа вахара масса оагIонаш, цун къовсамцара ерриге этапаш чулоацаш из творчество хилар. Из ше, советски поэт хиларах тарра, цIаккха юстара хинназац коммунизма материальни - технически база кхоллара советски адамаш лоаттабеча къовсама, из массаза цу къовсама доакъошхо волаш хьавоагIа. Из хьахьож цун творчества. Советски адамаша советски Iаьдал доккхаш лоаттабаь къовсам, вай мехка индустриализаци а коллективизаци а еш хьабена никъ. Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа советски адамашта карагIдаьнна турпала гIулакхаш, тIемаа тIехьарча шерашкара шIаьккха дишлургдоаца Даьхен сибат хувцара сурташ кхера уж санна хьагу поэта Хамхоев Ахьмада поэтически творчествацара. Къаьстта йоккха моттиг дIалоац цун творчестве Сийлахь-боккхача Ленина образа, коммунистически партена, Даьхенна хетаьча стихотворенеша. Массаза ювзаенна я поэта творчестве Ленинаи партени образаш. «Ленин дагалацарах» долча илле тIа поэта яздy:

Iа кийсонца даьккха къахьеш
Тхона хьалха шеьра да.
Хьа никъ кхухьаш йолча парте
Коммунизме дугаш да.

Хамхоева Ахьмада дукхха стихаш-иллеш халкъа юкъера хиннa дIадаьржад. Бакъда, нийса хургдац цун поэзи цхьан иллеех латташ я аьлча. Кеоттера моттиг дIалоац доккха граждански маIан долаш йолча стихаша. Уж хетаь я адамий кхерцарча тайп-тайпарча оагIонашта, сага гIулакхашта. Цо аха а лоархIанегIа ю цун поэзи.

Тайп-тайпара я Хамхоева стихаш. Царех цхьаяраш язьяра говзалга а кледени чулоацамга а дилача лекххара мах бе безаш я, вожаш царга дIакхоачаш яц ала мегаргда. Бакъда, уж а вожаш а ший тайпара дехкар кхоачашдеш я.

Ше творчески новкъа ваьлча дена кийса кхетаду поэто советски литературана хьалхашка латта декхараш. Советски литература цIаккха хиннадац халкъо кхоачашдеш долча сийлахь - доккхача гIулакхашта юстара латташ, из ше массаза а уж гIулакхаш кхоллача хьинаре дакъа лоацаш хьадевад. Цудухьа цунах массаза лаьрхIад вай парте ший алейшо герз. Советски гIалгIай художественни литература хьакхолларех ца! ше хиларах тарра Хамхоев Ахьмада ший «Са никъ» яхача стихотворене тIа майрра йоах:

Лийхавц аз сайна атто,
Халонех со къийхкавац.
Ныкъа бIоахкал динна сетто,
Бакъда, уйлах вехавац.
Са никъ шера, бIаьха хилхаш:
Вахара къовсам атта бац,
Сона дукха бIаргадайнад,
Наькъо юстар кхессавац.

Боккха а хале а никъ бе поэта Хамхоева шийх кховаткъа шера хьабенар. Бакъда, ала йиш я, цун шийх дешашца аьлча, халонех из кхийра а вац, уйлах веха а вац, аьнна. Из бакъдеш дола тешал да вахара еррига оагIонаш шийна чуоаш йола цун поэтически творчестве. Тайп-тайпара чулоацам болаш я поэта творчество. Цунна юкъе короргъа Ленинах, Даьхенах, Октябрах йола стихотворенеш («Лениних дола илли», «Ленина вайца ва», «Октябрь», «Даьхе»); Советски адамий уйла, цар лоIам хестабеш йола стихотворенеш («Ши зама», «Серго Орджоникидзе», «ТIемахочунах дола илли», «Машара илли», «Адамий доттагIал», Iаламах, советски адамий дегашта хьамсарча моттигех дола иллеш. Уж а, иштта кхыйола а дукха поэта творчествацара стихотворенеш а республике а, республикал дукха арахьа а шерра йоазаш я. Хамхоев автор ва гIалгIай а эрсий а меттала араяйцача иттех поэтически сборника, цун цхьацца йолча поэтически произведенешта переводаш яь киргизий, гуржий, гIальбартой, балкхарой, хIирий, кхы дукхадча меттийла.

Тахан а къаьстта воалее ев поэта, иллалча Хамхоев Ахьмада ва. Из хадданза болх беш, керда произведенеш язъеш ва. Цар хьаьдоха цун профессиональни говзал тIехь - тIехьагIа шаьолуш, тоалуш хьайсагIаш хилар.

Фу веграво аз укх сай дегах,
Нахаца нийна дешаре?
Дош хургдарий укх-са меттах
Эшаш, безаш бешаре?

Иштта нигетаце вех поэт Хамхоев шийх кховаткъа шу дуаца зийнахь. Шийх низ болча поэтически дешаца цо адамашта эстетически салоIем бу, дог тIарча, дIайхача иллешца царна гIоале ю.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ,
писатель.

А. ХАМХОЕВ

СА НИКЪ

Лийха яц аз сайна атто,
Халонех со къийхкавац,
Наькъа бIоахкал динна сетто
Бакъда, уйлах вехавац.

Са никъ шера, бIаьха хилхаб:
Вахара къовсам атта бац,
Сона дукха бIаргадайнад,
Наькъо юстар кхессавац.

Дайнад сона тIемаш, довнаш,
Майра тIем тIа ихa нах,
Ала кхесташ хьга юрташ,
КорзагIбаьнна хьийза нах.

ТIема майра гIоатта, кхаш
Юрта хьийза боахкий нах,
Молха кIуро къайлабоахаш,
ГIийла сайна хьийза нах,

Лийхавц аз сайна атто,
Халонех со къийхкавац,
Наькъа бIоахкал динна сетто,
Бакъда, уйлах вехавац,

ВАХАР

Дукха деза вахар сона,
Дега йIоакал теша нах,
Лаьтта хозне кхолла аьнна
Дехкар цоацца нийца нах.

Хана, шераш накъадоаккхаш
Таханега кхачераш,
Вахаро никъ кердабоаккхаш
Вай кхоененга болхераш.

Шоай хьаькъаца, шоай денаца
Зама эргаьвэха нах,
Сатем боацаш къайлагаца
Дуней хозне кхолла нах.

Иштта дукха еза сона,
Баркате цар Iуйранаш,
Цар вахарца безаш тайна,
Маьрша уха сайренаш.

Хоза-хет-кха бIаьсти йоагIаш
Оамазараша екаш,
Сийнахуш латта хьунаш, аренаш
Зезаш хоазьа бешанаш.

НАЬНА МОТТ

Дега гарга ба хьо сона,
Са хьамсара наьна мотт,
Деша говзал сона яьна
Бицлургбоаца гIалгIай мотт.

Эггара хьалха сай наьнага
Со, хьо буеш, йистеннаш,
Бера хана Iа накага
Со хорц ца ле Iонаваьа.

Нахаца хьагIо хилла аьнна,
Iа со ноатье ваьхкаьеш,
Ийрча, чамза хилда аьнна,
Маьрша иллеш домаеш.

Нагахь арагIа йоацар дуеца
Маьттах, чамза из хургбар,
Нахе дика оалаш беца,
Симан къамагI хетаргбар.

Кхьа, хьаьнал из бецара,
Вай мотт хьанна эзаргбар!
Меттахь оалаш уж децаре,
Дешаш сенна дезаргдар!

Дега гарга ба хьо сона,
Са хьамсара наьна мотт,
Деша говзал сона яьна
Бицлургбоаца гIалгIай мотт.

ЛЕРМОНТОВА ХЕТАЯЬ

Лийнна, хьаьша, хьо са мехка
ЦIена уйлаш хьаьш вена,
Маьрша иллеш кхайкадеш,
Са лоамаца оагIув биллa
Хьай дог-уйла царца тайна
Кура аьлча хестадеш.

Тахан тхоца волаш санна
Iа тха мехка йита лераш,
Малх мо сийрда, белгал я,
Дуне, вахар, нах а безаш
Хьона тIехьа йиса иеамаш
ХодаргIоацаш екаш я.

Сийрда я уж, уйла шIеньеш,
Лоамий хьаIа шоадаш санна,
Хенешта уж йицлургъац,
Вахара никъ кердабоаккхаш,
Шоай замане тешаш хинна,
Цар сий цIенна докъаргдац.

МЕХКДАЬТТАХОЙ БИБЛИОТЕКЕ

Вай республикера 7 шар сег ва «Грознефть» объединене керттерча Iалла - технически библиотеке кхоаккаш дешаш. Ах миллион гарга технически киникa да библиотеке.

ХьагIадоагIача шера библиотека 50 шу дузаш я. КПСС XXIV-ча съезда накъаболхаш а дахкара гоциалистически декхараш тIайца дакъьегаш я цун коллектив.

Цу лоархIамерча кIейнта хиьчо сна шоаш кхоачашдаьча болхах дувц библиотека директора А. А. Шевченкос:

— Эггара хьалха республика предприятейка съезда хьалхара яхьа хьа лувца литература сихагIа кораддоагIаргдолаш картотека оттаьй. ХIаьта Нохч - ГIалгIайчера ярраш санна мехкдаьтта предприятеш йолча Гурьевера, Новосибирскера, Сахалинера, Белоруссера, Украинера, кхыча моттигашкара хьалхе доазара дешархошта яза литература дIа-хьа ухийташ йола абонемент а хIаьпагIьеллий. Шортта да тханица мехкдаьтта довкхаш мел йолча моттигашкара газеташ. Доазол дехьара мехкдаьтта фирмий балхаш доаза довчарна деша да кигара журналаш, вешарахьа болча мехкашкара информационна хоамаш. Цу тайпарча доазол дехьарча литературах къаьстта йола фонд оттаьй.

ХIара оаха хьамел яза кердача литература цIераш тIайола список библиотеке бIарг тIеоттаргболча хьалъаьна ула.

Я. БУБНЕНКО.

Дешархой доттагIий

Нохч - ГIалгIай респотребсоюза коллектив массехк шера шефски новкъостал деш я Грознерча № 13 йолча школана.

Школана ремонт еш новкъостал даьй кооператорашa. Каст-каста урокашца хул уж, берашца къамаьлаш ду. ХIана Респотребсоюза комсомольски организаци вошаьца долча берашца кхетама болх беш я.

Дукха ха йоашаш КПСС Ленински райкоме райисполкоме шефски болх дика лелабеча Респотребсоюза болхлошта Сийлен грамоташ елар. Уж грамоташ енарашца ба их. Мамаев, Потапенко, Султыгов, кхыбараш.

С. ВОРОНИН.

ГалашкIа вагахь саг оаш почтальон Бабич Наталья Александровна ва йовзаш. Из таманн а яц. Итт шу гарга ха я цо из болх бу. Цхьабакъда, почтальонашта хьаьа а ма нийсаой беха нах раьза боалаш а бола нах. Бабич Наталья дукха еза массанна а.

Цо гIулаких деча участкера цхьаккха а жалоба яц хьаьдаь газет, журнал, корреспонденци ханнахьа хьанхьаш аьнна. Цудухьа Галашкарча бузалца отделене болхлоша а цун начальника пов. Накостхоева а сий ду хьанар долча кхалсага.

Дика ха мынан почтальона укхшера газеташа журналаш хьдеча а. Цун участкерча хIара деналонь — дит газети журналаш издаад.

СУРТА ТIА: почтальон Н. А. Бабич.

С. ХАКИЕВА сурт.

Хьехархой раьза хилар

Машта дунцарга хьехархоша бераша Пушкина, Лермонтова, Грибоедова вахарах, цар кхоллаьнах лаьца, катахь уж лийнна моттигаш, цар хийнна доахкаш йовзийташ да дейча.

Гола етташ Джайрахьа чIоже гIолла йода Грознески республикански туристически станце автобус. Комсомольское яхача юртара юкъерча школа къона хьехархой ба цу тIа. Царех дукхагIбараш Воронежера, Ставрополера Смоленскера, кхыча городашкара институташ чакхъяьха баьхкаб вай республике. Цудухьа царна къаьстта лоархIаме ба из никъ. Шоайла бегаш беш, иллеш доахаш хьабоагIа туристаш. ЦIаьхха автобусача сатем отт. Iалама хозача суртаща тIаоз цар бIарг, уйлаш.

Шоаш чакхбоалача моттигех лаьца дувц хьехархошта туристически станце экскурсовода Т. П. Гораевах Урус - Мартана историе культурах памятникаш лорадара общества ЕрригроссеЙски отделене председателя С. С. Боприева. Терски Советски республика къамаш гIулакхий халкъа комиссара Ахриев ГIапура памятника юхьо соцаш автобус. Ухаза эггара хьалха хоа хьехархошта байъбаьча революционерах дола дувцар. Шоай школе болх беш йолча музея лаьрхIа сурт доахка цар майрача турпала памятника.

Боад къолллабеннабар туристаш Джайрахье дIалахьачача, шига соцо уж бийса яхха. ШоллагIча дийнахь, са — белгало ялалехьа когаш тIа хул дерригa сихагIа бIарга гаго лоаш бола хьехархой.

Цигара болх, хьалха юииждачтIа йийца мара йовзаш йоацача, вайнахьа вIовнашка хьажа. Iаламате дукха бIаргалейна, дукха дейза, сийрдаьнача уйлашца юхабера уж цIенгахь. Доккха баркал бал цар цу новкъа бадя шоашта гIо даьча новкъостаьшта.

Ю. ОМЕЛЬЯНЕНКО.

БЛАГОВЕЩЕНСК (Амурски область). Ха йистацара города дакъа.

М. Берншова сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

СИРЕ ХИННАЧА СОБЫТЕХ

КАИР, 18 ноябрь. (ТАСС). «Аль-Гумхурия» яхача каирски газета боча хоамегIа, Iарбий социалистически возрождене Парте (ПАСВ) 16-ча бериргача Iарбий юкъарча чрезвычайни конференце аракъарча политически чурча политически решаш бартмийгIаб парто генеральни секретаря заместитель инарал Салех Джодид керте латтача «граждански» группировкан оборона министр Хафез Асад керте латтача «тIема» группировкан.

Информационни агентства доча хоамегIа, Х. Асада эскарахи нтерамзлен слумбахи лийца а ерш, Дамаскерча бIерзагIа йолча моттигашта, радиостанцина, телецентра, телефонии телеграфни дуззаш, мехкарча шинна а официальни газета — «Аль-Баас», «Ас-Саура» — редакцешта доаттабу тIакхьежаш цийй бе белаб. Иштта хоам бу. «граждански» группировка лидераш Джедиди Зуайне лийца хиарех, хIаьта пачхахьалхенна керте йитта Н. Атаси лаьца цийй цIагIа воагIаву. Столицерча уламашта ха доаш эскарахой доахьеш дац.

Сирена деча доале хиннача хувцамий хьанъехьа хIама а официальни хоам хилабац Дамаскера.

СОВЕТСКИ КОСМОНАВТИКАНА КАРАГIДАЬННА КЕРДА ТIЕХДАЬННА ДОККХА ХIАМА

БОНН, 17 ноябрь. (ТАСС). Бохумски обсерваторе директортара Г. Каминскегара телеграмма яхай ТАСС-a отделенега. Цу тIа хоам бу «Луна-17» яхa советски автоматически станци Бетта тIа кIаьдда Iохар белгалдаьа обсерваторе, ахаш. Станце тIа оттаь телевизиончи аппаратура Бетта сурташ Лаьттан тIа Iочутела йолаеннай. Телесурташ шаьоа къоасталуш хилaро тешаш ду, язу Каминске, «тIехьагIа Бетта тIа Iалмаш эксперименташ а ергIолаш станци кIаьда Iоховага толаме доккхаьнна хилера».

ДПА яхача малхбузехтерманчи агентства, массазара перехачаш юкъагIа а аьла, советски космически Iилма кердача коталоана лаьца хоам, бир ДПА-с белгалдоакх, «цига кулгаша хьаьль машина Бетта тIа гIолла духхьашха лелаш хилар». Белгалдоакх «Луноход-1» Iалмаш эксперименташ еш хилар.

ПРАГА, 17 ноябрь. (ТАСС). Тахан Iуйрайна къаьстта шийтайпарча лоаме тIа гIолла «Луна-17» яхача советски станце тIара Iо а яьнна, вай массазарча спутника тIехеи тIа тоххамий программа кхоачашъе йолаеннача «Луноход-1» баь болх аз-и советски Iалманеи техникенеи карагIдаьнна шийна доккхагIа кхы цхьаькха доаца хIама за аргдар, аьнна хьахайкадир тахан ТАСС корреспондентага ЧССР Iилмай Академе президента академика Ярослава Кожешника.

Историе чухь эггара хьалха Бетта тIа яьнний Бутт Iомабора торонаш боарам боашаш чIоагIа шерьеш йола къаьстта шийтайпара транспортни аппарат. Къаьстта лоархIаме да из аппарат Лаьттан тIера лехкаш болча Iилмахой радиосигналашца лелувгIаш хилар. Цо торо лу наха хIама хилар кхера а па везаш, Бетта тIа масса тайпара теххамаш де.

ЧССР Iилмай Академе президента дехар даьа советски Iилмахой, инженераш, болхлой. Советски Мехка Iилмаш из керда котало яхха бир мел хилайтараш цIенаца дег тIара хьакъала буьца, аьнна.

БЕРЛИН, 17 ноябрь. (ТАСС). «Советски Союзо космосе баьккха керда гIорбаьнна толам, «Луна-17» яхача автоматически станце Бетта тIа кхоачаьний ше лела «Луноход-1» яха аппарат». — Керте гIоало дагла цу тайпарча йоазош та кIел АДН агентства тайп-тайпарча вариантегIа сихаь дIадоаржаду космос карзерзаеш болча советски Iилма керда карагIдаьначо тIехдаьнна доккхача хIамах лаьца даь тассовски хоамаш.

«Космоса тоххамаш дара истора чухь духхьашха, — белгалдоакх АДН агентства, — ше лела аппарат Бетта тIа кхоачаьна автоматически станце».

Бежарашха болча мехка къахьегамхошта, инженерашта, Iилмахошта керда карагIдаьннача доккхача хIамах бола дика хьаь ГДР радиои телевиденеи передачей теркама юкъмоттаге латт.

ЗАМБЕ ПРЕЗИДЕНТА ДАЬ КЪАМАЬЛ

ЛУСАКА, 12 ноябрь. ТАСС-а корр. В. Кузнецова хоам бу:

ХьагIаоагIа шу чакхдалалехьа Замбе бIарча а цхьадолча даьккхе чий Iаьходжама кIаьоттаегIа кхыча мехкий банкаш, страховой компанеш, оптови рознични торговли, хIаьта иштта мехка транспорт а. 10 ноябре из хьакхайкадаьа Замбе президента Кеннет Каунда.

Доал деча къамаш лоIама вIашагIкхийттача парте (ЮНИП) къаман совета заседане цо къамаьл деш К. Каунда белгалдаьккхар, уж гIулакхаш чакхдахарца Замбе керттерча дакъе 1968 шера апрель бетта Мулунгуше дIайолаь мехка чуенна кхыча мехкий фирмаши компанеши кIезигаяра а шIеньаь дIаьхара а тIаерзаьь дукхха экономически реформаш чакхйоалаш хилар. «Тахан Замби, — белгалдаьккхар президента, — замбийний я, хIаьта тIатIа дукхагIа рузкъаш вай граждакий доалахьа чудаш доагIа».

Цхьабакъда, Каунда белгалдаьккхар, Замбера экономически эргадоваш юкъагIоьхар дукха моаттагIал лелаергдолаш болча империализман колониализман агентий тайша балзаш дуьцу хила беза мода, аьнна.

Фо цIена хилийтара

ВАРШАВА (АПН). Польше чакхьаккха йоланй фо бIехдерчерие къовсама шера программа, ПНР Сейма указага хьежжа я еррига промышленни предприятеш дома дIалувцара устройствашца Iалашьо уж болх бе бэлалийталехьа. Уж мел эффективни я хоалургa укх тайпарча мегалех. Хожуверча, республике эггара йоагIа бIехьерах йолча цхьан городерча электростанце турбаш фильтраш Iалашьеннача тIехьагIа 90 процент кIезигденнал зенера хIамаш атмосфере бийташ хилар.

Цу промышленни кхьежа республика боал предприятешка кароаддахьа дома дIалувцар аппаратера сергIа разенала. Специалистий кадраш профтехобразование учлишацца кийгьалга белгалдаьд. Цхьайолча вузий техникуми дешара программашта юкъе йиза а дома дIалувцара техника хьакъехьара курсаш.

Атмосфера лорара йолча еррига чоевской управленешка лаборатореш яха цар дахна тIакхoйтам латтабу фета зенера хIамаш Iара, хIаьта фо бIехдаьна къовсам латтабара эггара дикагIа эффект лу накъалш я лех. Нагахьа санна малхагIа яле я болча предприятешка отходаш цьа умахцIенонна зена йола хIамашe хила бийш болча санитарни боарамал дукхагIа хилийтача гуладоале, управлене бокъо я производство кIезигъе а кхыметтах соцае а.

УНИВЕРСИТЕТСКИ ДИПЛОМАЦА

ГАВАНА (АПН — Пренса-Латина). Столицерча университеташта стоматологически факультете торжественна сайре хилар. Университет йистенккхараш дипломаш елар 80 сага. Царех 54 кхалсаг я. Массехк ди хьалхагIа цу тайпара сайре хилар Ориентерча университета стоматологически факультете а. Пиза университетски курс чакхъяьккхача 25 дIамугача сагаш бойаш дипломаш елар.

ХIана республика клиникашкеи амбулаторешкеи болх беш дипломйола 1800 цергий лор ва. ХьагIадоагIача шера Кубай университета араяхаргва 200 стоматолог. 1972 шерале 340 сагага кхоачаш лекхаргйа из шийра. ХIаьта цувна тIехьа доагIача шера дипломаш ергйа 430 къоначa специалисто.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йовчаш а йолаш, малхбузехьара гIаьххьача боараме мух а хьенхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 5—10, Грозне 7—9 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. ДIахорча шин дена шин буси морхаш а йолаш, юкъ-юкъе ека а екхаш, лоадама йовчаш а йолаш, цхьацца йолча моттигашка доли а доалхаш къайбэмалхбоалехьара гIийла, гIаьххьача боарамта кхоачаш мух а хьенхаш ха хила а фегара температура бийсанна 4 градус йIовхалгара 1 градус шелалга кхоачаш дено шохка 7—12 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

19 НОЯБРЬ

ТЕЛЕВИДЕНИ

17.25 — Передачай программа. 17.30 — Тахан — ракетни Эскареи, артиллереи ди (ЦТ). 18.00 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.30 — Миллионий Ленински университет. Коммунизма актуальни проблемаш. Коммунистически общества ши фаза (ЦТ). 19.00 — Республика хьожиIашледаерий гIулакхаш. 19.20 — Искусства декоративно - прикладной выставка. Музеера передача. 19.50 — Дунен юкъера обозрени. 20.05 — Шоана, берашт. 20.30 — Агитколлектива гIулакхаш. 20.40—«Ион Салирегр» яха телефильм. 21.00 — Передачай программа. 21.05 — СССР хоккейх йола чемпионат ЦСК — «Динамо» (Москва) 3-гIа период (ЦТ). 21.45 — Советски Эскара Александрова цIерагIча ансамбла иллеи хелхарийи концерт.

РАДИО

7.20 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш (гIалгIай меттала). 16.00 — «Ленина парте мугIарера ваг» яха очерк. (гIалгIай меттала). 16.45 — «Агитатор» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.30 — «Шоана кхачвинь» яха радиожурнал (нохчий меттала). 16.50 — Ашараш (нохчий меттала). 17.00 — «Къонахь» (гIалгIай меттала). 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.45 — «Агитатор — политически бIухо» КПСС Грозненски горкома пропагандаи, агитацеи отдела заведующе заместителя А. И. Бабаджанова цу къамаьл (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — «Лаьттан тIара лер» яха передача (эрсий меттала).

20 НОЯБРЬ

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Передачай программа. 18.05 — Дунен тIара кинокадраш (ЦТ). 18.45 — «Пятилетка гIанаш». СССР мехкдаьтта чекхдоахачеи мехкдаьтта химически промышленноста министра Федорова къамаьл (ЦТ). 19.00 — КПСС XXIV-ча съезда накъадотташ. Химикаш — кердача рубежашка. 20.00 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 20.20 — Хоамаш. 20.25 — «Машара ха» яха художественни фильм. 21.55 — Передачай программа. 22.00 — Документальни фильмий киножурнал.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-41-98, редактора зам. — 3-39-11; бекктохкама секретара — 3-34-38; партейни вахареи культуреи промышленностеи отделий — 3-42-50; юрта бахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-98; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни культуры-промышленности — 3-42-50; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ00383. Заказ № 11110.